

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE ve SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÇEVİRİM İÇİ
UZAKTAN EĞİTİM ROLLERİNİN VE
YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

YAREN DİRİN

İzmir
2023

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE ve SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÇEVİRİM İÇİ
UZAKTAN EĞİTİM ROLLERİNİN VE YETERLİLİKLERİNİN
BELİRLENMESİ

YAREN DİRİN

DANIŞMAN
PROF. DR. MUSTAFA ŞAHİN

İzmir
2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı, tezin hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve intihal içermediğini beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

29.08.2023

Yaren DİRİN

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih:21/09/2023

Tez Başlığı: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin

Belirlenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 74 sayfalık kısmına ilişkin, 18/09/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin**-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen filtreleme tiplerinden biri (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %13'dür.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☒

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☐

☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça hariç, ☒ Alıntılar dâhil, ☒ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☐	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd içinde. ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Yaren DİRİN
Öğrenci No :
Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Programı : Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı
Statüsü : Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐

ÖĞRENCİ

Yaren DİRİN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN

21/09/2023

21/09/2023

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu formu tezin çıktınmış ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı'na yüklenen Dosya Başlığı (document title) olarak tez başlığının tamamı, Yazar Adı (author's first name) olarak öğrencinin adı, Yazar Soyadı (author's last name) olarak öğrencinin soyadı bilgisi yazınız.

TEŞEKKÜR

Öncelikle Coronavirus Pandemisinin belirsiz günlerinde desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve eğitimimize devam edebilmemiz için ellerinden gelen her türlü imkanı sağlamaya çalışan tüm yüksek lisans hocalarıma teşekkür ederim, sizler sayesinde hem mesleğime karşı hem de hayata karşı farklı bakış açıları geliştirebildim.

Hem tez öncesi hem de tez çalışması boyunca tecrübelerini benimle paylaşan, görüş ve önerileriyle bana yol gösteren ve en önemlisi daima fikirlerime önem veren danışman hocam sayın Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN'e ayrıca teşekkür ederim.

Her zaman olduğu gibi tez sürecinde de yabancı dil konusunda desteğini esirgemeyen yengem Oya DİRİN'e teşekkür ederim.

Son olarak tüm hayatım boyunca bana destek veren, eğitimimi her şeyin üstünde tutan ve kendimi geliştirebilmem, kendi ayakları üstünde duran güçlü bir birey olabilmem için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, hayattaki en büyük şanslarım annem Hikmet DİRİN, babam Erdoğan DİRİN ve ağabeyim Bedirhan DİRİN'e sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Yaren DİRİN

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	ii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT.....	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Önem.....	3
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri	4
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Varsayımlar.....	4
1.6. Tanımlar.....	5
1.5.1. Uzaktan Eğitim	5
1.5.2. Çevrim İçi Öğrenme	5
1.5.3. Yeterlilik	5
BÖLÜM II	6
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Uzaktan Eğitim ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Yeterlilikleri	6
2.1.1. Uzaktan Eğitim	6
2.1.2. Dünyada Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi	7
2.1.3. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	8

2.1.4. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Web Uygulamaları	11
2.1.5. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol ve Yeterlilikleri	12
2.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Yeterlilikleri	14
2.2. Acil Uzaktan Eğitim.....	18
2.3. İlgili Araştırmalar.....	19
BÖLÜM III	22
YÖNTEM	22
3.1. Araştırma Modeli	22
3.2. Çalışma Grubu	22
3.4. Veri Toplama Süreci ve Araçları	24
3.5. Verilerin Analizi	25
3.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği	26
3.7. Araştırmacının Rolü.....	26
BÖLÜM IV	27
BULGULAR.....	27
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	27
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	29
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	31
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	36
BÖLÜM V	40
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	40
5.1. Tartışma	40
5.2. Sonuç.....	42
5.3. Öneriler	43
KAYNAKÇA.....	45
EKLER.....	49

EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi.....	49
EK 2. Ölçek İzinleri	50
EK 3. Anket Örneği	52
EK 4. Etik Kurul İzni	54
EK 5. MEB İzinleri	55
EK 6. Tez Başlığı Değiştirme Kararı	60

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Çalışma grubunun demografik dağılımı.....	23
Tablo 2 Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçek maddeleri ve maddelerin bağlı bulundukları roller.....	25
Tablo 3 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonucu.....	27
Tablo 4 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonucu	28
Tablo 5 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonucu.....	28
Tablo 6 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre T testi sonucu.....	29
Tablo 7 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre Mann Whitney U testi sonucu	30
Tablo 8 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre Mann Whitney U testi sonucu	30
Tablo 9 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre Mann Whitney U testi sonucu	30
Tablo 10 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre T testi sonucu.....	31
Tablo 11 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre Mann Whitney U testi sonucu	32
Tablo 12 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre Mann Whitney U testi sonucu.....	32
Tablo 13 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre Mann Whitney U testi sonucu	33
Tablo 14 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre T-Testi sonucu	33
Tablo 15 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu	34
Tablo 16 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu.....	35

Tablo 17 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu..... 35

Tablo 18 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumlarına göre T testi sonucu..... 36

Tablo 19 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu..... 37

Tablo 20 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu..... 37

Tablo 21 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu..... 38

Tablo 22 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre T testi sonucu 38

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Uzaktan eğitimin dünyada gelişimini gösteren dönem ve evreler (Aktaran Bozkurt, 2017).....	8
Şekil 2. Gençtürk ve Sarpkaya (2015)'nın belirlemiş olduğu sosyal bilgiler öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler.....	16

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÇEVİRİM İÇİ UZAKTAN EĞİTİM ROLLERİNİN ve YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖZET

Bu çalışma Coronavirüs pandemisiyle beraber ilk defa uzaktan eğitim faaliyetleri gerçekleştiren sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi rol ve yeterlilik düzeylerini belirleyebilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu genel amaç kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma ve önceden uzaktan eğitim almış olma değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini ise 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İzmir ili içerisinde belirlenmiş 30 ortaokulda görevli, 59 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacının oluşturduğu “Kişisel Bilgi Formu” ve Kavrat ve Türel (2013)’in geliştirmiş olduğu “Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği” kullanılmıştır. “Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği” 20 madde ve adları iletişimci rol, teknik rol, sosyal rol ve pedagojik rol olan dört faktörden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeylerinin cinsiyet, yaş ve öğrenim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumlarına göre pedagojik ve teknik rollerinde farklılık görülmezken; Önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal ve iletişimci rollerine ilişkin yeterliliklerinin daha iyi olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre pedagojik, teknik ve iletişimci rollerine ilişkin değerlerinde de anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak önceden uzaktan eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin yeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, rol, yeterlilik, çevrim içi eğitim.

DETERMINATION OF ONLINE DISTANCE EDUCATION ROLES AND COMPETENCIES OF SOCIAL STUDIES TEACHERS

ABSTRACT

This study was carried out in order to determine the online role and competencies of social studies teachers who carried out distance education activities for the first time with the Coronavirus pandemic. Within the scope of this general purpose, the distance education role and competencies of social studies teachers were examined according to the variables of gender, age, education level, having previously been trained to use computer or internet technology, and having received distance education before. The research was designed with the screening model, which is one of the quantitative research methods. The sample of the study consists of 59 social studies teachers working in 30 secondary schools determined in the province of Izmir in the 2021-2022 academic year. The “Personal Information Form” created by the researcher and the “Online Teacher Competencies Scale in Distance Education” developed by Kavrat and Türel (2013) were used as data collection tools. The “Online Teacher Competencies Scale in Distance Education” consists of 20 items and four factors, namely communicative role, technical role, social role and pedagogical role. As a result of the research, it was seen that the online distance education role and proficiency levels of social studies teachers did not show a significant difference according to the variables of gender, age and education level. While there is no difference in their pedagogical and technical roles according to their previous training to use computer or internet technology; It has been observed that social studies teachers, who have previously received training in using computer or internet technology, have better proficiency in their social and communicative roles. There was no significant difference in the values of social studies teachers regarding their pedagogical, technical and communicator roles, according to their previous distance education status. However, it was concluded that social studies teachers who had previously received distance education had higher proficiency in their social roles.

Keywords: Distance education, role, competencies, online distance education.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, problem cümlesi ve alt problemleri, sınırlılıkları ve araştırmada bahsi geçen kelimelerin tanımları yapılmıştır.

1.1. Problem Durumu

2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Coronavirüs, hızla ilerleyerek Mart 2020'de tüm dünyayı etkileyen bir Pandemi halini almıştır (Can, 2020). Salgının bu hızlı yayılımı karşısında çaresiz kalan devletler, virüsün yayılımını azaltmak için toplumsal kapanmaya gitmek zorunda kalmışlardır. Sokağa çıkma kısıtlamaları, evden ya da dönüşümlü çalışma programları, kafe ve restoran gibi insanların toplu halde bulundukları yerlerin kapatılması vb. önlemler alınmış, bu önlemlere ek olarak okullar ve üniversitelerde kapatılmıştır (Bozkurt, 2020). Okulların kapatılması ve yüz yüze eğitimin askıya alınması sonucu, eğitimin sürdürülebilirliğini sağlamak için birçok ülke uzaktan eğitim sistemine geçmek zorunda kalmıştır. Türkiye'de de 23 Mart 2020 itibari ile uzaktan eğitime geçilmiştir.

“Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin farklı mekânlarda bulunduğu, öğrenme içeriğinin iletişim teknolojilerinin sağladığı imkânlar sayesinde öğrencilere ulaştırılabildiği eğitim uygulamalarıdır” (Günbatır, 2020, s. 434). Uzaktan eğitim, iletişim teknolojileri yoluyla gerçekleştiği için bu alanda yaşanan gelişmelerden de etkilenmektedir. İlk ortaya çıktığında mektup yoluyla yapılan uzaktan eğitim iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle radyo, ses kaseti, film, telefon, televizyon, bilgisayar vb. araçlarla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Günümüzde uzaktan eğitim faaliyetleri internet teknolojisinde yaşanan gelişmeler sonucu daha çok web tabanlı gerçekleştirilmektedir (Aydemir ve Koçoğlu, 2020). Bu tür uzaktan eğitim faaliyetlerine internet tabanlı ya da çevrim içi uzaktan eğitim de denmektedir.

Türkiye'de uzaktan eğitim faaliyetleri 1959 yılında Mektupla Öğretim Merkezi'nin kurulmasıyla ilk defa yapılmaya başlanmıştır. 1960 ve 1970'li yıllarda mektupla yapılan uzaktan eğitim faaliyetlerine, TRT'nin desteği ile radyo ve televizyon eğitimleri de eklenmiştir. 1981 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde “Açık Öğretim Fakültesi”, 1992 yılında ise MEB bünyesinde “Açık Lise” kurulmuştur. 1996 yılında Bilkent Üniversitesi uydu üzerinden eş zamanlı uzaktan eğitim kursları vermeye başlamıştır. Bir sonraki yıl ODTÜ internet üzerinden deneysel uzaktan eğitim kursu başlatarak, Türkiye'de internet tabanlı uzaktan eğitim faaliyetlerinin ilk temsilcilerinden olmuştur. Yıllar içinde diğer üniversitelerde

de ön lisans, lisans, yüksek lisans ve sertifika uzaktan eğitim programları açılmıştır. MEB, 2012 yılında güvenilir e-içerik oluşturma ve paylaşma amacıyla Eğitim Bilişim Ağı'nı (EBA) ve öğretmenlere hayat boyu e-öğrenme imkânı sağlamak için Uzaktan Eğitim Merkezi'ni (UZEM) kurmuştur (Tekdal, 2020). Türkiye'de uzaktan eğitim faaliyetleri 60 yıldır var olmasına rağmen 2020 yılına kadar ilkökul, ortaokul ve lise düzeylerinde çok etkili olamamıştır. Coronavirüs Pandemisi nedeniyle yüz yüze eğitimin askıya alınması uzaktan eğitimin ilk öğretim düzeyine kadar inmesine neden olmuştur. Coronavirüs Pandemisi sürecinde Türkiye'deki uzaktan eğitim faaliyetleri EBA TV ve EBA canlı ders platformu üzerinden iki koldan gerçekleştirilmeye başlanmıştır. EBA TV kolu televizyondan ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde üç ayrı kanalda eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. EBA canlı ders platformu ise öğretmenlerin, öğrencileriyle çevrim içi ortamda ders yapabilmeleri için geliştirilen bir platformdur.

Ancak, Coronavirüs pandemisi göstermiştir ki, ülkemizde kriz durumunda eğitimin sürdürülebilirliği konusunda yeterli düzeyde bir hazırlık bulunmamaktadır. Deprem, sel pandemi vb. kriz durumlarında eğitimin sürdürülebilirliği açısından uzaktan eğitim faaliyetleri önemli bir yere sahiptir. Olası kriz durumunda eğitimin devamlılığının sağlanabilmesi için acil durum planları hazırlanmalı ve etkili bir şekilde uygulanması adına yasal düzenlemeler ve zorunluluklar getirilmelidir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Bu gereklilik 2023 Malatya Deprem'in de kendini bir kez daha göstermiş ve deprem nedeniyle bir kere daha uzaktan eğitime geçilmek zorunda kalınmıştır (Telli Yamamoto ve Altun, 2023).

Birçok eğitimci Coronavirüs pandemisi sırasında yapılan eğitimi uzaktan eğitim olarak görmeyip bu dönemde yapılan eğitim faaliyetlerini acil uzaktan eğitim olarak adlandırmışlardır. Aynı zamanda eğitim bilimciler pandemi sonrası dönemde harmanlanmış öğrenme modellerinin eğitim sistemleri için önemli bir hale geleceğini de öngörmektedirler (Bozkurt, 2020). Yine pandemi dönemi yapılan acil uzaktan eğitim faaliyetleri, öğretmenlerin bu öğretim modellerine çok da hazırlıklı olmadıklarını ortaya çıkarmıştır. Projeler kapsamında öğretmenlere yönelik bazı hizmet içi eğitimler düzenlenmiş olsa da pandemi döneminde öğretmenler, acil uzaktan eğitim faaliyetleri hakkında kararlar alınırken etkin olarak dahil edilmemişlerdir. Özellikle ilk ve orta öğretim düzeylerinde öğretmenlerin rehberlik rolüne daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır, ancak öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ne derece hazır oldukları ve öğrencilere ne kadar destek sağlayabilecekleri düşünülmemiştir. Bu nedenle mevcut durumda öğretmenlerin uzaktan eğitim yeterliliklerinin araştırılması gerekmektedir (Can, 2020).

Öğretmenlerin derslerini çevrim içi öğrenmelere uygun olarak planlayabilmesi için temel ofis programları ve çevrim içi içerik geliştirme ve paylaşma uygulamalarını etkin bir şekilde kullanabiliyor olmaları gerekmektedir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Öğretmenlerin çevrim içi uygulamaları etkili bir şekilde kullanabilir olmaları, derslerini öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına göre planlamaları ve öğrencilerin dikkatlerini derse çekebilecek doğru yöntem ve teknikleri kullanabilmeleri ve uygun materyalleri hazırlayabilmeleri için gereklidir. Bu nedenle öğretmenlerin çevrim içi uzaktan eğitim süreçleri hakkında yeterli bir eğitim almaları gerekmektedir. Çevrim içi uzaktan eğitim süreçlerine yönelik gerçekleştirilecek eğitimler hem öğretmenlerin dersleri uygun bir şekilde planlamalarına hem de pandemi dönemi gerçekleştirilen uzaktan eğitime yönelik, yanlış uygulamalar sonucu oluşmuş önyargıların kırılmasına destek olacaktır (Telli Yamamoto ve Altun, 2023).

Eğitim politikalarına karar veren yetkililerin; hem yeni eğitim modellerine öğretmenlerin uyum sağlayabilmeleri hem de gelecekte tekrardan bu kadar büyük bir kriz yaşanması durumuna karşılık öğretmenlerin çevrim içi uzaktan eğitim konusunda eğitilmelerini sağlamalıdır. Öğretmenlerin çevrim içi uzaktan eğitim yeterlilikleri belirlenmeden hizmet içi eğitim programları hazırlanamayacağı için öncelikle öğretmenlerin yeterlilik düzeyleri araştırılmalıdır.

1.2. Amaç ve Önem

Coronavirüs Pandemisi nedeniyle dünya genelindeki diğer birçok ülke gibi Türkiye’de de uzaktan eğitime geçiş yapılmak zorunda kalınmıştır. Ülkemizde pandemi öncesinde uzaktan eğitim faaliyetleri uzun yıllardır var olmasına rağmen bu faaliyetler çoğunlukla yükseköğretim kademesinde gerçekleştirilmiştir. Ancak Coronavirüs Pandemisi ile birlikte yüz yüze eğitimin askıya alınması sonucu ilk ve orta öğretim düzeyi öğretmen, öğrenci ve hatta velileri de uzaktan eğitimle tanışmak durumunda kalmışlardır.

Bu yeni durum öğrenci, öğretmen ve velilere yeni rol ve yeterlilikler yüklemiştir. Özellikle Pandemi önlemleri kapsamında ilk kez çevrim içi uzaktan eğitim faaliyetleri gerçekleştirmeye başlayan öğretmenlerin bir kısmı bu yeni duruma ayak uydurmakta zorlanmıştır. Bu durumun kaynağı öğretmenlerin çevrim içi uzaktan eğitim bilgi ve becerilerinin yeterli düzeyde olmaması olabilir. Bu nedenle öğretmenlerin çevrim içi uzaktan eğitim öğretmen yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi gereklidir.

Ancak mevcut literatür tarandığında çevrim içi öğretmen rol ve yeterliliklerini belirlemeye yönelik araştırmaların sınırlı olduğu ve sosyal bilgiler alanında bu konuda daha önce yapılmış bir çalışmanın bulmadığı saptanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları ileride yapılabilecek akademik çalışmalara ve öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programlarına fikir oluşturabilir.

Bu çalışmanın amacı Coronavirus Pandemisiyle beraber ilk kez çevrim içi uzaktan eğitim deneyimi yaşayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterliliklerinin belirlenmesidir.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Araştırmanın problem cümlesi, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu genel kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri;

- Cinsiyetlerine,
- Yaşlarına,
- Öğrenim düzeylerine,
- Önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumlarına,
- Önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında İzmir ili içerisinde belirlenen okullarda görev yapan ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri ile,
- “Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği” ve elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

- Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçeğe içtenlikle, objektif ve gerçek durumu yansıtacak şekilde cevap verdikleri,
- Araştırmada kullanılan ölçeğin sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi rol ve yeterlilik düzeylerini belirlemeye uygun niteliklere sahip olduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

1.5.1. Uzaktan Eğitim

Sınıf ayrımı olmaksızın herkese eğitim hizmeti sağlayabilmek amacıyla; öğretmen ve öğrencilerin farklı fiziksel mekanlarda bulundukları, öğretme-öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirmek için çeşitli iletişim teknolojilerinden yararlandıkları eğitim sistemidir (Aydemir ve Koçoğlu, 2020).

1.5.2. Çevrim İçi Öğrenme

İnternet ağ teknolojileri kullanılarak yapılan; fiziksel olarak uzak konumlarda olan öğretici ve öğrenenlerin etkileşime girmelerini sağlayan, öğrenenlerin öğretim materyallerine ve içeriklerine ulaşabilmesini sağlayan yöntemdir (Aydemir ve Koçoğlu, 2020).

1.5.3. Yeterlilik

Bir görevi veya vazifeyi gerçekleştirebilmek adına kişide bulunması gereken yetenek, bilgi birikimi ve ustalığı ifade eder (Gençtürk ve Sarpkaya, 2015). *“Bir işi etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir”* (MEB, 2017, s. 2).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili literatür bilgisi ve benzer araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Uzaktan Eğitim ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Yeterlilikleri

2.1.1. Uzaktan Eğitim

İşman (2022) uzaktan eğitimi öğretmen ve öğrencilerin farklı ortamlarda bulundukları, öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin iletişim teknolojileri yoluyla gerçekleştirildiği eğitim sistemi modeli olarak tanımlamaktadır (İşman, 2022).

Amerika Birleşik Devletleri Uzaktan Eğitim Derneği (United States Distance Learning Association-USDLA) ise uzaktan eğitimi, uzaktaki öğrencilere çoklu ortam teknolojilerini kullanarak eğitim hizmeti ulaştırabilme olarak tanımlamıştır (Kavrat, 2013).

Bozkurt'a (2017) göre uzaktan eğitim; mevcut iletişim teknolojileri kullanarak öğretmen, öğrenci ve öğretim materyalleri arasındaki fiziksel sınırlılıkları ortadan kaldıran, disiplinler arası bir öğretim biçimidir (Bozkurt, 2017).

Uzaktan eğitimin faydaları şu şekilde sıralanabilir (Yenal, 2009);

- Daha fazla kişiye erişim imkânı sağlaması,
- Mesafeleri ortadan kaldırarak, ulaşılmak istenen kitleye kolay ve hızlı erişim sağlaması,
- Öğretim maliyetlerini düşürmesi
- Öğretim sürecini ve öğrenmeyi hızlandırması,
- Geleneksel eğitimde ortaya çıkabilecek psikolojik baskıları/sorunları ortadan kaldırması,
- Öğretim materyallerine kolay erişim imkânı sunması,
- Öğretim sürecine öğrencilerin daha fazla katılımını sağlaması.

2.1.2. Dünyada Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin tarihsel gelişimi ile paralellik göstermektedir. İletişim teknolojilerindeki gelişmelerle beraber uzaktan eğitim uygulamalarındaki yöntemler de değişikliğe uğramıştır (Tekdal, 2020) .

Birçok kişi uzaktan eğitimin yeni bir eğitim sistemi olduğunu düşünse de uzaktan eğitim yaklaşık 300 yıldır yapılan bir eğitim sistemidir. İlk uzaktan eğitim deneyimi 1728 yılında Baston gazetesinde mektup ile steno derslerinin verileceğinin duyurulması ile başlamıştır. 1840 yılında Issac Pitman İngiltere’de mektup yoluyla stenografi dersleri vermeye başlamıştır. 1856 yılında Almanya’da mektupla öğrenim veren kurumsal yapıda bir dil okulu açılmıştır. 1883 yılında ABD’de Mektupla Öğretim Üniversitesi kurulmuştur, 1884 yılında ise Almanya’da öğrencileri üniversite giriş sınavlarına hazırlamak amacıyla uzaktan öğretim okulu açılmıştır. 1886 yılında ABD Pennsylvania Devlet Üniversitesi’nde kurumsal yapıda uzaktan eğitim ağı kurulmuştur (Gürer, 2021; Tekdal, 2020).

Teknolojinin gelişmesiyle beraber 1922 yılında Pennsylvania Devlet Üniversitesi radyo ile uzaktan eğitim uygulamaları düzenlemiştir (Gürer, 2021). 1933 yılında ABD Iowa State Üniversitesi’nde dünyada ilk defa eğitimsel TV programları yayınlanmaya başlanmıştır. 2. Dünya Savaşı’nın başlamasıyla 1939’da Fransa, vatandaşlarının eğitimden mahrum kalmaması amacıyla Uzaktan Eğitim Merkezi kurmuştur. 1948’de Japonya çeşitli nedenlerle eğitimine devam edemeyen vatandaşlarına orta, lise ve yükseköğretim düzeyinde uzaktan eğitim uygulamaya başlamıştır (Tekdal, 2020).

1970’lerde bazı üniversiteler dersleri tamamlamak amacıyla e-posta ve asenkron metin tabanlı konferans sistemleri kullanmaya başlamışlardır. Aynı dönem dünyanın birçok yerinde açık üniversiteler kurulmaya başlamıştır. Açık üniversitelerin kurulması ile uzaktan eğitimin yaygınlaştığı ve gelişiminin hızlandığı söylenebilir (Gürer, 2021).

1990’li yıllarda uydu teknolojisinin bilgisayar ile bir arada kullanılmasıyla birlikte uzaktan eğitim uygulamaları bir kere daha yön değiştirmiştir. 1993 yılında Kuzey İngiliz Kolombiya Üniversitesi COL şirketiyle iş birliği yaparak, şirket elemanlarına bilgisayar destekli uzaktan eğitim yoluyla hizmet içi eğitim seminerleri düzenlemiştir. 1995 yılında KKTC’de (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) Doğu Akdeniz Üniversitesi yüksek öğretim düzeyinde uzaktan eğitim çalışmalarına başlamış ve 2000-2001 eğitim-öğretim yılında ön lisans ve lisans düzeyindeki bazı dersler çevrim içi olarak verilmeye başlanmıştır (İşman, 2022).

Şekil 1 Uzaktan eğitimin dünyada gelişimini gösteren dönem ve evreler (Aktaran Bozkurt, 2017)

Günümüzde uzaktan eğitim çalışmaları internet tabanlı senkron ya da asenkron olarak ve yükseköğretim başta olmak tüm öğretim kademelerinde kullanılmaktadır.

2.1.3. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Bozkurt (2017) Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini dönem ve evrelere ayırırken alanı etkileyen önemli olayları ve teknolojik gelişmeleri göz önünde bulundurmuştur. Buna göre Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini dört döneme ayırmıştır (Bozkurt, 2017);

1. Tartışma ve Öneriler Dönemi (Kavramsal dönem, 1923-1955)
2. Yazışarak Gerçekleştirilen Dönem (Mektupla öğrenim dönemi, 1956-1975)
3. Görsel-İşitsel Araçlar Dönemi (Radyo-televizyon ile gerçekleştirilen dönem, 1976-1995)

4. Bilişim Tabanlı Sistemler Dönemi (İnternet-web teknolojileri ile gerçekleştirilen dönem, 1996-...)

İşman (2022) ise Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini üç döneme ayırmıştır (İşman, 2022);

- Kavram olarak tartışılan dönem
- Mektupla öğretim dönemi
- İletişim teknolojileri yardımıyla yapılan dönem

Cumhuriyetin ilk yıllarında uzaktan eğitim bir düşünce olarak var olmaktadır. Gerçek anlamda uzaktan eğitim faaliyeti gerçekleştirilmemiştir. İlk olarak 1924 yılında John Dewey’in hazırladığı “Türk Eğitimi Üzerine Öneriler ve Rapor” unda mektupla öğrenme yönteminin öğretmen eğitiminde kullanılabileceği ve gezgin kütüphanelerin kurulması önerilmiştir. 1927 yılında eğitilmiş nüfusu arttırabilmek adına Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati tarafından uzaktan eğitim yoluyla eğitim faaliyetleri (Muhabere Yoluyla Tedrisat) gerçekleştirilmek istense de kabul görmemiştir. Uzaktan eğitime bir adım olarak sayılabilecek ilk gelişme 1941 yılında eğitimsiz kırsal kesime ulaşabilmek ve tarımsal faaliyetleri destekleyebilmek adına tarım ve ziraatla ilgili bilgilerin verildiği kısa radyo programlarıdır. Daha sonraları bu programlar eğitimde fırsat eşitliği sağlayabilmek adına kadın ve çocuk kitlelere de hitap eder duruma gelmiştir (Bozkurt, 2017).

Türkiye eğitim tarihinde ilk defa 1956 yılında uzaktan eğitim faaliyeti gerçekleşmiştir. Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü’nde banka personellerine mektupla öğretim yoluyla hizmet içi eğitim yapılmıştır (Bozkurt, 2017). 1957 yılında yapılan VI. Milli Eğitim Şurası’ndan sonra uzaktan eğitim faaliyetleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Şurada ayrıntılı olarak yaygın eğitimin amacı, ilkeleri, yöntem ve araçları açıklanmış, çalışacak personeller ve bu personellerin nasıl yetiştirileceği konularına önem verilmiştir. Özellikle VI. Milli Eğitim Şurası’nda yaygın eğitim tanımının yapılmasının uzaktan eğitim çalışmalarının hız kazanmasına büyük katkısı olmuştur. 1960 yılında MEB Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı meslek lisesi mezunlarının yüksek öğretim imkânı sunabilmek adına Mektupla Öğretim Merkezi’ni kurmuştur (İşman, 2022).

1966 yılında yükseköğretimdeki öğrenci birikimini azaltmak ve daha fazla kişiye eğitim hizmeti götürerek, kalkınma için yeterli insan gücü gereksinimini karşılamak amacıyla Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Bozkurt, 2017). 1968’de TRT tarafından eğitsel yayınlar yapılmaya başlanmıştır. 1973 yılında ise Film Radyo

Televizyonla Eğitim Merkezi tarafından ilk ve orta öğretim düzeylerinde eğitsel programlar yayınlanmaya başlamıştır (Tekdal, 2020). 1975 yılında Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulmuştur. Tüm uzaktan eğitim programlarını (mektupla öğretim, açık yüksek öğretim, dışarıdan bitirme ve örgün yükseköğretim programları) bünyesinde toplayan YAYKUR, çeşitli branşlarda ilk ve orta öğretim öğretmenleri yetiştirmiştir. YAYKUR eğitim programları içerisinde yazılı, televizyon, radyo ve ses bantları gibi çeşitli materyaller kullanılmıştır. Her ne kadar 1979 yılında bu kurumun çalışmalarına son verilse de uzaktan eğitim sürecine yeni bir yön verdiği yadsınamaz (Çallı, İşman ve Torkul, 2002).

1981 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Kanun'un 5. ve 12. maddeleri ile Türk üniversitelerine 'Sürekli ve Açık öğretim Yapmak' hakkı yasal olarak tanınmıştır. Takiben 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi kurulmuştur. Açık öğretim Fakültesi bünyesinde uzaktan eğitim alanında araştırma, tasarım ve geliştirme yapmak amacıyla 1989 yılında Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) birimi oluşturulmuştur (Bozkurt, 2017). 1990'lı yıllara gelindiğinde Anadolu Üniversitesinin uzaktan eğitim çalışmalarına ek olarak diğer üniversitelerde de uzaktan eğitim faaliyetleri başlamıştır. Fırat Üniversite 1991 yılında televizyon istasyonu kurarak televizyondan bilgisayar sertifika programları düzenlemiştir (Gürer, 2021). 1992 yılında MEB bünyesinde 'Açık Lise' uygulaması başlatılmış, bu uygulama 1998 yılında genişletilerek 'Açık İlköğretim' kısmı da açılmıştır (Tekdal, 2020).

1996 yılında ilk kez Bilkent Üniversitesi'nde bazı dersler video konferans yoluyla ABD'den yapılmıştır. Aynı yıl ODTÜ'de (Orta Doğu Teknik Üniversitesi) Enformatik Enstitüsünün öncülüğünde internet üzerinden uzaktan eğitim uygulamaları başlamıştır. Enstitü aynı zamanda Web üzerinden sertifika vermeye yönelik bilişim alanında sertifika programları başlatmıştır. Yine ODTÜ'de 1998 yılında İnternet'e Dayalı Eğitim Asenkron Projesi kapsamında Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı başlatılmıştır. 1999 yılında YÖK (Yükseköğretim Kurulu) destekli 'Üniversiteler arası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yüksek Öğretim' projesiyle Fırat Üniversitesi Robotik dersini çevrimiçi ortamda yayınlanmıştır. 2000 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi web tabanlı uzaktan eğitim programları ve YÖK tarafından onaylı e-MBA (yüksek lisans) programı oluşturmuştur. 2001 yılında Uzaktan Eğitim Yönetmeliği kapsamında programlar açılmaya başlanmıştır (Bozkurt, 2017).

Yıllar içerisinde birçok üniversite uzaktan eğitim fakülte ve bölümleri açmıştır. Öğretmen ve öğrencileri desteklemek amacıyla MEB tarafından e-içerik oluşturma ve

paylaşma platformu EBA oluşturulmuştur. Daha sonra EBA altyapısı kullanılarak Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) kurulmuş, öğretmenlere hayat boyu öğrenme olanağı sağlanmaya çalışılmıştır (Tekdal, 2020).

2.1.4. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Web Uygulamaları

Uzaktan eğitimin gerçekleştirileceği kanallar bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle beraber zaman içinde değişiklik göstermiştir. İçinde yaşadığımız dönemde uzaktan eğitim uygulamaları çoğunlukla internet altyapısı ve web teknolojileri yardımıyla gerçekleştirilmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarında çoğunlukla kullanılan web araçları şu şekilde özetlenebilir (Günbatır, 2020; İşman, 2022);

- Web 2.0 uygulamaları; Web 2.0 teknolojisi sayesinde temel düzey bilgi ve iletişim teknolojisi okuryazarlığına sahip bireyler kolaylıkla web sayfaları oluşturabilirler. Web 2.0 teknolojileri sayesinde öğrenciler oluşturdukları web sayfaları üzerinde sadece bilgi aktarımında bulunmaz aynı zamanda öğrenciler ile iletişim kurarak geri dönütler de alabilirler. Web 2.0 teknolojilerine günlükler (bloglar), vikiler ve sosyal ağ sayfaları (Facebook, Twitter, Ekşi Sözlük vb.) örnek olarak gösterilebilir.
- Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS); ÖYS'ler öğrenme sürecinin tüm boyutlarını kapsayıcı bir yapıdadır. ÖYS'ler tek bir platform üzerinden uzaktan eğitim sürecinin yönetilmesini, ders içeriğinin ve materyallerinin toplanmasını, ölçme ve değerlendirmenin yapılarak öğrenme çıktılarının alınmasını ve raporlaştırılmasını, öğrenci ve öğretmen arasında iletişim kurulmasını sağlar. Google classroom, Moodle, blackboard, aTutor gibi platformlar örnek olarak gösterilebilir.
- Açık erişim öğrenme ortamları; Elektronik tablolar, grafik programları, web araçları, çevrim içi veri tabanları vb. araçları kullanarak öğrenci veya öğretmenlerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına cevap verebilen öğrenme ortamlarıdır. Genellikle üniversiteler tarafından organize edilmektedirler. Örnek olarak; MIT Open Course Ware, Berkeley Webcast, Anadolu Üniversitesi Dijital Ders Platformu gösterilebilir.
- Kitlesel Açık Çevrim İçi Dersler (Massive Open Online Courses-MOOCs); Öğrenme materyallerinin ücretsiz ve herkese açık şekilde dijital ortamlarda sunulduğu platformlardır. Khan Academy, edX örnek olarak verilebilir.

- Podcast; Bölümlerden oluşan sözel medya dosyalarıdır. Mobil özelliği sayesinde günlük hayatın içinde kişilerin boş zamanlarında içerikleri dinleyebilecekleri dosyalardır. Youtube, Spotify gibi müzik platformları üzerinden ulaşılabilir.

2.1.5. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rol ve Yeterlilikleri

Uzaktan eğitimde, geleneksel eğitime göre öğrencinin öğrenmedeki sorumluluğu artmaktadır. Uzaktan eğitimde öğretmen, öğrencinin kendi kendine öğreneceği ortamın profesyonel düzenleyicisi ve öğrencinin gerektiğinde danışabileceği bir rehber konumundadır. Öğretmen sadece öğretene, öğrenci ise sadece öğrenen olmaktan çıkar (İşman, 2022). Öğretmenin, öğretim faaliyetleri içerisindeki değişen rolü hem geleneksel eğitimde hali hazırda sahip olmaları gereken rol ve yeterliliklerinde anlam değişimine sebep olmuş hem de yeni yeterlilikler getirmiştir (Ersoy ve Toprakçı, 2008).

Uzaktan eğitimde öğretmen rol ve yeterlilikleri alanında yapılan araştırmalarda fikir birliğine varıldığı söylenemez. Genel olarak araştırmacılar bazı rollerde ortak karara varmış olsalar bile değişiklikler bulunmaktadır.

Berge (1995) uzaktan eğitimde öğretmenlerin rollerini dört kategoriye ayırmıştır (Aktaran İşman, 2022);

- Pedagojik rol; Öğretmenin ve öğrencinin farklı fiziksel ortamlarda bulunmaları ve karşılıklı iletişimin sınırlı olması farklı pedagojik sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Öğretmen, öğrenme de ortaya çıkacak bu sorunları çözebilme yeterliliğine sahip olmalıdır.
- Sosyal rol; Öğretmen, öğrencilerin içe kapanmalarını engellemeli ve iletişim sorunlarının önüne geçebilmelidir. Öğrencileri sosyalleşmeye teşvik etmeli, sınıfla ya da grup ile iletişim ve bağ kurmalarına yardımcı olmalıdır.
- Yönetimsel rol; Öğretmen, süreci izlemeli ve öğrencilerin kolaylıkla bilgiye ulaşabilmeleri için rehberlik yapmalıdır.
- Teknik rol; Öğretmen uzaktan eğitim araç gereçlerine hâkim olmalıdır. Öğrencilerin süreç içerisinde yaşadıkları sorunlara hızlı müdahale edebilmelidir.

Ersoy ve Toprakçı'nın (2008) uzaktan eğitim öğretmen rollerini, geleneksel eğitim öğretmen rolleri ile karşılaştırarak inceledikleri çalışmalarında aşağıdaki noktalara dikkat çekmişlerdir (Ersoy ve Toprakçı, 2008);

- Öğretmenler forumlar, e-posta, sohbet odaları, video konferans vb. iletişim araçları kullanarak öğrenciyle aktif iletişim içinde olmalı ve öğrencinin sorunlarına kısa sürede geri dönüş yapabilmelidir. Aynı zamanda öğrencilerin sosyalleşmelerine katkıda bulunmalıdır.
- Öğretmenler, öğretim planlamasına titizlik ve önem göstermelidir. Ders öncesi kullanılacak materyaller öğrenci ile paylaşılmalı, öğrencinin dersi takip edebilmesi sağlanmalı ve öğretmenin öğrencinin dersi takip edip etmediğini denetlemesi gerekmektedir.
- Materyal hazırlamada etkin rol oynamalı, öğrenciye ve ders işleniş sürecine uygun materyal hazırlanması için içerik geliştiriciler ile birlikte çalışmalıdır.
- Geneli kapsayan ama kişiye özel değerlendirme yöntemleri uygulanmalıdır.
- Öğretmenler düzenli olarak kendilerini geliştirmelidir. Bu durum uzaktan eğitimde özellikle teknolojik bilgi ve okuryazarlık olarak kendini göstermektedir. Hem öğretim süreçlerini düzenleyebilmeleri hem de süreç içerisinde oluşabilecek küçük teknolojik sorunları kendileri çözebilmeleri için gereklidir.

İşman (2022) ise çalışmasında uzaktan eğitimde 21 tane öğretmen rolü belirlemiştir (İşman, 2022);

• Psikolog	• Araştırmacı
• Öğretici	• Lider
• Öğretim tasarımcısı	• Materyal üretici
• Teknoloji uzmanı	• Ölçme değerlendirme uzmanı
• Teknisyen	• Sistem uzmanı
• Yönetici	• Proje yöneticisi
• Site eğitmeni	• İletişim uzmanı
• Editör	• Motivasyon sağlayıcı
• Grafik tasarım uzmanı	• Uzaktan eğitim uzmanı
• Sosyalleşme uzmanı	• İçerik tasarımcısı
• Danışman	

Reid'in 2002 yılında literatürde bulunan çevrim içi öğretmen yeterliliklerini sınırlandırdığı çalışmasında, ulaştığı yeterlilikleri en genel beş kategori altında toplamıştır (Reid, 2002);

- Teknik bilgi; Teknolojik bilgi ve beceri, teknolojik okuryazarlık
- İçerik uzmanlığı; Alan bilgisi ve kaynak yönetimi
- Süreci kolaylaştırma; Öğrenciye ve ders işleniş biçimine göre sürecin oluşturulması
- Değerlendirme; Öğrencinin ve sürecin gelişimini takip etme ve geri bildirim olarak sürecin gelişimini sağlama
- Ders yönetimi; sürecin sorunsuz bir şekilde ilerlemesini sağlama

2.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Yeterlilikleri

Öğretmen, eğitim sisteminin temel taşıdır. Bir ülkenin eğitim sistemi ne kadar iyi, öğretim programları ne kadar kapsamlı ve mükemmel hazırlanırsa hazırlansın uygulayacak kişi yeterli bilgi ve beceriye sahip değilse amacına ulaşması imkansızdır. Yaşadığımız çağdaki hızlı teknolojik gelişmeler öğretmenlerin rol ve yeterliliklerinin de değişmesine neden olmuştur. Önceleri öğretmenler bilgi aktarıcısı rolünü üstlenirken, günümüzde bilgiye yönlendiren bir rehber rolüne bürünmüşlerdir. Öğretmenlerin, öğrencilerine düşünme yöntemleri geliştirerek doğru bilgiye ulaşma, yaratıcı olma, çevresindeki kişilerle ilişki kurabilme ve topluma uyum sağlama gibi becerileri kazandırabilmek amacıyla birden farklı rol içerisine girmeleri gerekmektedir. Bu sebeple öğretmen yeterliliklerini belirlemek zor ve karmaşık bir süreçtir (Uslu, 2015)

Öğretmen yeterlilikleri kavramı, öğretmenlik mesleğini icra edebilmek için bireylerde bulunması gereken bilgi birikimi, yetenek, anlayış ve tutumlar olarak açıklanabilir. MEB öğretmen yeterliliklerini üç temel gruba ayırmıştır; öğretmenlik meslek bilgisi, özel alan bilgisi ve genel kültür bilgisidir (Helvacı, 2015).

Bilgi ve teknolojinin hızlı gelişimi, eğitim ve öğretim anlayışını da kökünden değiştirmiştir. Bilgiye kolay ulaşımın yanında var olan bilginin çok hızlı değişmesi eğitim sistemlerinin bu yeni duruma ayak uydurmasını zorlaştırmaktadır. Dijital ve teknolojik gelişmeler o kadar hızlı değişmektedir ki daha eğitim sistemlerine yansıtılmadan geçerliliğini kaybetmektedir. Gelecek öngörülemez bir haldeyken öğretim programları hazırlamak ve bu öğretim programları içerisinde öğretmenin yerini belirlemek hayli güç hale gelmiştir. Bu bağlamda genel olarak öğretmen yeterlilikleri 21. yy. bireylerinde bulunması gereken ve bu

bireyleri yetiştirebilmek için gerekli özellikler olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Öğretmenlerin eleştirel düşünebilen, değişime ayak uydurabilen, yaratıcı, dijital çağ okuryazarlıklarına sahip, küresel farkındalığı yüksek, çokkültürlü ve sosyal bireyler olması beklenmektedir (Yıldırım, 2019).

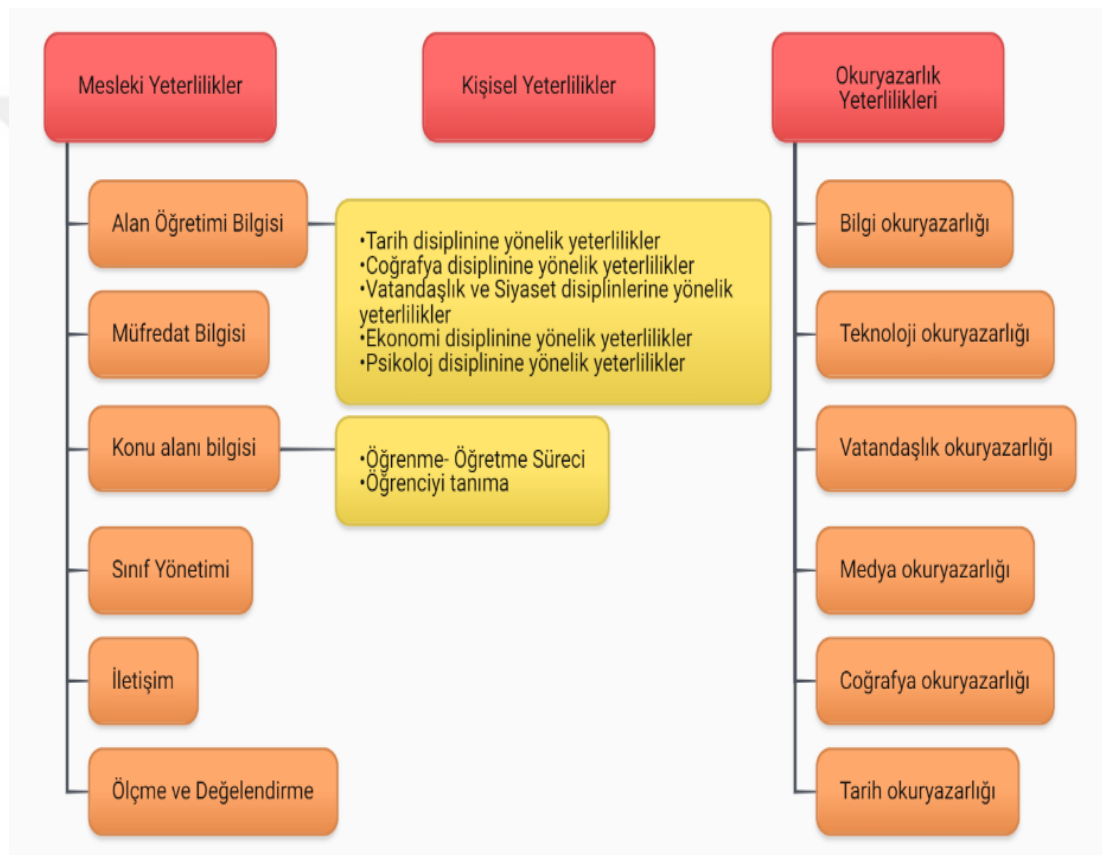
Sosyal bilgiler alanına özel öğretmen yeterlilikleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar arasında en dikkat çekici olan Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi'nin (NCSS-National Council for the Social Studies) çalışmasıdır. 2018 yılında yayınlanan çalışmada güçlü bir sosyal bilgiler öğretmenin ya da adayının sahip olması gereken beş standart belirlenmiştir. Belirlenen standartlar şu şekildedir (NCSS, 2018);

1. İçerik Bilgisi: Öğretmenler sosyal bilgileri oluşturan coğrafya, tarih, vatandaşlık, ekonomi ve sosyal/davranış disiplinlerine ait; kavramlar, olgular, kullanılan araçlar ve düşünme biçimleri hakkında bilgi sahibidir.
2. Planlama Yoluyla İçeriğin Uygulanması: Öğretmen, öğrencilerini toplumsal yaşama hazırlayabilmek amacıyla sosyal bilgiler okuryazarlıklarını ve öğrenme stratejilerini disiplinler arası bir şekilde düzenler. Dijital kaynakları etkili ve doğruluğunu sorgulayarak kullanır.
3. Öğretimin Tasarlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi: Öğretmen, öğrenme çıktılarını ve değerlendirme verilerini kullanarak öğrencilere uygun öğretim planı hazırlayabilir ve hazırladığı öğretim planını yeni çıktılara göre geliştirebilir. Öğretmen kendini geliştirirken aynı zamanda uyguladığı öz-değerlendirme uygulamaları ile öğrencilerin de kendilerini geliştirmeleri için rehberlik yapar.
4. Sosyal Bilgiler Öğrenimi ve Öğrencileri: Öğretmen öğrencilerin cinsiyet, ırk, din, dil, etnik köken, milliyet, yetenek, sosyo-ekonomik farklılıklar vb. özelliklerinin farkındadır ve öğretim planını bu farklılıklara uygun ve duyarlı bir şekilde uygular. Öğrencilerin bu farklı deneyimleri kucaklayarak karmaşık bir toplum yapısına ayak uydurmalarını ve demokratik bir yaşamın ancak herkes için eşit ve kapsayıcı olduğunda gerçekleşebileceğini anlamalarını sağlar.
5. Sorumlu Uzman ve Bilinçli Eylem: Öğretmen, toplum içinde var olan sosyal adaletsizliklere ve insan hakları ihlallerine karşı öğrencilerin dikkatini çekmek ve bu adaletsizliklerin fark edilmesi, önlenmesi ve durdurulması için harekete geçmeye teşvik etmelidir. Öğrencilerin kendi kültürel çevrelerini

incelemeleri ve kendi okulları ya da toplulukları içinde lider olarak yer almaları için fırsat sağlamalıdır.

Gençtürk ve Sarpkaya (2015) çalışmalarında bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikleri; mesleki yeterlilikler, kişisel yeterlilikler ve okuryazarlık yeterlilikleri olarak üç ana gruba ayırmışlardır.

Şekil 2. Gençtürk ve Sarpkaya (2015)'nın belirlemiş olduğu sosyal bilgiler öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler

Gençtürk ve Sarpkaya (2015)'ya göre bir sosyal bilgiler öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler Şekil 1'de gösterilmiştir. Araştırmacılar özellikle öğretmenlerin kişisel yeterliliklerinin çok önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bunun nedeni öğrencilerin kişiliğinin şekillenirken, öğretmenlerinin kişilik özelliklerinden etkilenmelerinden kaynaklanmasıdır. Ruhsal açıdan sağlıklı, ahlaki gelişimini tamamlamış, milli ve manevi değerlere sahip bireyler yetiştirebilmek için bu niteliklere kişinin kendisinin de sahip olması gereklidir (Gençtürk ve Sarpkaya, 2015).

MEB ise 2008 yılında Sosyal bilgiler öğretmenleri için belirlediği özel alan yeterlilikleri kılavuzunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikleri beş ana gruba ayırmıştır (MEB, 2008);

1. Öğretim Sürecinin Planlanması ve Düzenlenmesi

- Öğretim sürecini planlayabilme
- Öğrenme ortamlarına uygun materyalleri kullanabilme ve düzenleyebilme

2. Öğrenme-Öğretme Süreci

- Kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi bilincini kazandırabilmek adına Türk tarihi ve kültürünü oluşturan temel öğeleri ve süreçleri kullanabilme
- İnsanların bulundukları yer ve çevre ile etkileşimlerini öğrencilerin kavrayabilmelerini sağlayabilme
- Öğrencilerin, ekonomik faaliyetler ile bu alanlardaki yaşanan gelişmelerin toplumlar üzerindeki etkisinin farkına varabilmelerini sağlama
- Öğrencilere demokratik yönetim anlayışı içerisinde doğuştan var olan haklarının farkında olma ve haklarının yanında topluma karşı sorumlulukları olduğu bilincini kazandırabilme
- Öğrencilere Türk devriminin Türk toplumu için tarihi anlamını ve önemini, siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik gelişime katkılarını, Atatürk ilke ve inkılapları temel esasları altında kavrayabilme
- Özel gereksinimli öğrencilere uygun öğretim süreci planlayabilme

3. İzleme ve Değerlendirme

- Öğretim sürecine uygun ölçme-değerlendirme yöntemlerini seçebilme
- Öğretim süreci sonucu çıktıları değerlendirme ve yorumlayabilme

4. Okul, Aile ve Toplum ile Birlikte İş Birliği Kurma

- Ailelerle iş birliği yaparak öğrencileri günlük hayatta karşılaşılabilecekleri durumlara karşı hazırlayabilme
- Ulusal bayram ve törenlerin anlam ve önemini anlamaları için öğrencileri bilgilendirme ve törenlere katılımlarını sağlamak için teşvik etme
- Ulusal bayramlara özel tören organizasyonlarını yapabilme
- Toplumsal liderlik yaparak, okulun kültür merkezi haline getirilmesini sağlama

5. Mesleki Gelişimini Sağlama

- Mesleki yeterliliklerinin farkında olma

- Sosyal bilgiler alanına ilişkin mesleki gelişiminin yanında kişisel gelişimine de önem verme
- Bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini kullanarak mesleki gelişimini sağlama

2.2. Acil Uzaktan Eğitim

Coronavirüs pandemisi nedeniyle ülkemizde 16 Mart 2020 tarihinde tüm okullar ve üniversitelerde örgün eğitime ara verildiği ilan edilmiştir. Eğitim faaliyetlerini devam ettirebilmek amacıyla tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de uzaktan eğitim faaliyetlerine başlanmıştır. Uzaktan eğitim faaliyetlerini yürütebilmek amacıyla MEB'in oluşturduğu internet platformu EBA (Eğitim Bilişim Ağı) tekrar düzenlenmiş ve internet erişimi kısıtlı olan öğrenciler için de EBA TV adıyla ulusal televizyon kanalı tahsis edilmiştir (Bozkurt vd., 2020).

Pandemi dönemi yapılan bu eğitim faaliyetleri eğitim bilimcilere göre uzaktan eğitim olarak görülmemektedir. Bu durumun temel nedeni uzaktan eğitimin hayatın doğal akışı içerisinde yapılmasıdır. Pandemi dönemi yapılan uzaktan eğitim faaliyetleri ise kriz dönemi içerisinde, eğitim faaliyetlerinin sürekliliğini sağlamak için yapılan bir eğitim faaliyetidir (Yılmaz ve Toker, 2022). Kısacası pandemi dönemi uzaktan eğitim faaliyetleri bir zorunluluk iken, normal şartlar altında gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetlerinin bir seçime dayanır (Bozkurt vd., 2020). Bunun yanında uzaktan eğitim programları titizlikle hazırlanır ve planlanır. Bir çevrim içi uzaktan eğitim programının hazırlanması ortalama altı ile dokuz ay sürmektedir. Bu süre zarfı içerisinde yaş kademesine ve ders içeriğine uygun materyaller hazırlanır ve dersi verecek öğretmen ya da öğretim görevlisi eğitilmektedir. Ancak Coronavirüs pandemi dönemi yapılan uzaktan eğitim çalışmaları plansız ve aniden gerçekleşmiştir. Öğretmenler içine düştükleri bu yeni sistem içerisinde, eğitim faaliyetlerine devam etmeye çalışsalar da kısa sürede uzmanlaşmaları olanaksızdı. Ayrıca hızlı teknik destek alabilecekleri kurumların sınırlı olması ve yine sınırlı materyale sahip olmaları eğitim kalitesini etkileyen faktörlerin başında gelmektedir (Hodges, Moore, Lockee, Trust, ve Bond, 2020). Bu sebepler göz önüne alınarak pandemi dönemi yapılan uzaktan eğitim faaliyetleri acil uzaktan eğitim olarak ayrıştırılmaktadır.

Acil uzaktan eğitim faaliyetleri başta ilköğretim düzeyi öğretmenleri olmak üzere, tüm öğretmenlere benzersiz bir deneyim yaşatmış olmanın yanında dijital yeterliliklerine de pozitif yönde katkıda bulunmuş olabilir. Yılmaz ve Toker (2022) Coronavirüs pandemisinin öğretmenlerin dijital yeterlilikleri üzerindeki değişimi incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri

çalışmalarında, pandemi döneminde yapılan acil uzaktan eğitim çalışmaları sayesinde öğretmenlerin dijital yeterliliklerinde olumlu anlamda bir gelişme olduğunu tespit etmişlerdir.

Acil uzaktan eğitim faaliyetleri öğretmenlerin gelişimine katkıda bulunmasının yanında, gelecekte yaşanabilecek kriz durumlarına karşı da bir hazırlık sağlamaktadır. Can (2020) ve Telli Yamamoto ve Altun (2020)'un çalışmalarında da bahsedildiği üzere sağlık alanında olduğu gibi eğitim alanında da deprem, pandemi vb. kriz durumlarına karşılık acil durum eylem planlarının oluşturulması gerekmektedir. Olası bir kriz durumunda tekrar uzaktan eğitim faaliyetlerine başlanması gerekecektir. Bu tür bir duruma karşı hazır bulunuşluğu sağlamak amacıyla tüm öğretim kademelerinde öğretmen ve öğrencilerin yanında velilerin de eğitilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda uzaktan eğitim faaliyetlerinin gelişmesi ve materyal tasarımı vb. oluşturulabilmesi için MEB'e bağlı uzaktan eğitim merkezleri kurulmalıdır. Sadece ülkemizin deprem bölgesinde yer alması bile, kriz dönemi acil durum planının eğitimin sürdürülebilirliği açısından hayati derecede öneme sahip olduğunu göstermektedir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Sosyal bilgiler alanında uzaktan eğitime dair yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu pandemi dönemi acil uzaktan eğitim sürecini kapsamaktadır.

Coşkun Keskin, Şentürk, Ömer ve Dursun (2021) çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin acil uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları problemler ve bu problemlerle nasıl başa çıktıklarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler süreç içerisinde en çok öğrenci, veli, okul yönetimi ve süreç, ev yaşamı ve aile düzeni ile ilgili problem yaşamışlardır. Bu temalar içerisinde en çok öğrenci kaynaklı sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Öğretmenler, öğrencilerle ilgili derse katılmama, dersi sabote etmeye çalışma, dersi dinlememe, verilen ödevleri yapmama, teknik donanım eksikliği vb. konularda sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlara çözüm olarak da ders sırasında mikrofonları açık tutma zorunluluğu koyma, çevrim içi uygulamalar üzerinden sınıf grupları kurarak iletişimi devam ettirmeye çalışmışlardır.

Yeşilyurt 2021 yılında yaptığı çalışmasında Coronavirüs pandemisi sebebiyle uzaktan eğitim şeklinde yürütülen sosyal bilgiler derslerinde yaşanan sorunları, öğretmenlerin gözünden ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırma sonucunda yaşanan sorunlar devamsızlık, gelir adaletsizliği, yüz yüze eğitime oranla materyal kullanımının yetersiz olması, ders sürelerinin azalması sonucu müfredatı yetiştirme kaygısı ile ders içi etkinliklere zaman

ayıraramama ve öğrencilerin derste aktif olamamaları, ölçme değerlendirme süreçlerinin yeterli olmaması şeklinde özetlenebilir.

Elçi ve Tünkler (2022) sosyal bilgiler öğretmenlerinin acil uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları deneyimlerin yanında yeni normale dair öngörülerini de belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin birçoğunun bloglar, wikiler, sanal kütüphane gibi dijital ortamları kullanamadıkları ve içerik geliştirme konusunda pasif kaldıkları görülmüştür. Bu durumun ölçme ve değerlendirmeye de yansıdığı görülmüş, uzaktan eğitime uygun web uygulamalarından haberdar olmadıkları için ölçme ve değerlendirme süreçlerini etkili yönetemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bazıları yeni normalde çevrim içi canlı derslere yüz yüze eğitime destek olmak amacıyla devam edileceği görüşünü paylaşmıştır. Öğretmenlerin çoğu öğrencilerin yeni normalde çevrim içi öğretim faaliyetlerine katılmak istemeyeceğini dile getirirken, bir kısım bu görüşün tam tersini savunmuştur.

Seyhan (2021) ise çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarını merkeze alarak Coronavirüs pandemi dönemi yaşadıkları uzaktan eğitim deneyimlerine yönelik görüşlerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının süreç içerisinde en çok internete erişim, bilgisayar yetersizliği, materyal temin etme, ders çalışma ortamı yetersizliği ve sağlık sorunları ile karşılaştıkları görülmüştür.

Aydemir (2021) çalışmasında Coronavirüs salgını dönemindeki uzaktan eğitim faaliyetleri sırasında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencileri ve velileriyle gerçekleştirdikleri iletişim süreçlerine yönelik deneyimlerini incelemiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların tamamı uzaktan eğitim faaliyetlerinin amacına ulaşabilmesi için iletişimin çok önemli olduğu konusunda hem fikir olmuşlardır. Ancak tüm katılımcılar iletişime önem vermelerine rağmen sosyal bilgiler öğretmenlerinin hem veliler hem de öğrenciler ile sorunlar yaşadıkları görülmüştür.

Akpınar, Yılmaz ve Karakuş (2022) çalışmalarında acil uzaktan eğitim döneminde sosyal bilgiler derslerinde kullanılan yöntem ve teknikler ile ilgili sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntem ve tekniğin soru-cevap ile düz anlatım/sunuş yoluyla öğretim teknikleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Keleşoğlu, Kartal ve Koçer (2023) Coronavirüs pandemisi nedeniyle hem yüz yüze eğitim hem de çevrim içi eğitime devam eden sosyal bilgiler öğretmenlerinin süreç içerisindeki deneyimlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin teknolojik

destek alabilecekleri bir birimin olmaması ve teknolojik alt yapı ve araçlara erişimde sıkıntıların olmasının süreci olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle teknolojik araçlara ve internete ulaşımında sorun yaşayan kamu okullarının öğrencilerinin derse katılım oranlarının özel okul öğrencilerine göre düşük olduğu görülmüştür. Aynı zamanda özel okul öğretmenlerine kazanımlara uygun öğretim materyalleri merkez tarafından hazırlanırken, kamu öğretmenlerinin öğretim materyallerini kendileri hazırladıkları ya da EBA'dan indirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretim teknolojilerini kullanma durumları ile pandemi sürecinin öğretmenlerin dijital yeterlilikleri ile öğretimde kullandıkları yöntem ve teknikler üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlayan Ayaydın ve Küçük (2022); araştırmalarında öğretmenlerin derslerinde en çok elektronik kitap ve eğitim yazılımlarını kullandıklarını, Web 2.0 uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ve kullanmadıklarını ortaya koymuşlardır. Ancak araştırmada pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitim sonrasında öğretmenlerin Web 2.0 araçlarını kullanmayı öğrendikleri ve dijital içerik ve materyaller geliştirmeye başladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Yıldırım, Tanrikulu ve Ablak (2022) çalışmalarında uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin Web 2.0 uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin Google web araçları, Microsoft Office programları, Canva, Emaze ve Powtoon vb. Web 2.0 programları hakkında bilgi sahibi oldukları ve kullandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin bu araçları genellikle öğrencilerin dikkatlerini derse çekebilmek ve daha kolay ve etkili ölçme değerlendirme yapabilmek adına kullandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Genel olarak araştırma sonuçları incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmenleri öğretim hedeflerine ulaşamaması ve teknolojik imkân yetersizliği nedenleriyle uzaktan eğitim sürecini verimsiz buldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemi, çalışma grubunun dağılımı, veri toplama araçları ve süreci, veri analiz süreçleri, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları ilgili evrenin ya da evren içinden belirlenmiş örnekleme oluşturan üyelerin yetenek, görüş, tutum, bilgi vb. özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmalardır. Tarama araştırmalarında önemli olan incelenen durumun olduğu şekliyle hiçbir değişiklik yapılmadan açıklanmasıdır (Sezgin Selçuk, 2019). Bu araştırmada da amaç sosyal bilgiler öğretmenlerinin mevcut rol ve yeterliliklerini belirlemek olduğundan bu modelden yararlanılması uygun görülmüştür.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, İzmir ili içerisinde belirlenmiş iki ilçeye bağlı bulunan 30 ortaokulda görevli, 68 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma örnekleme ilk olarak 31 ortaokul olarak belirlenmiş ancak örneklem içerisinde yer alan okullardan birinin çalışmaya katılmak istememesi sonucu örneklem 30 ortaokul olarak şekillenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden toplanan anketlerden 9 tanesi bilgi eksikliği nedeniyle kullanılmamış, analiz kalan 59 anket ile yapılmıştır. Araştırma süresince pandeminin devam ediyor olması nedeniyle araştırmaya katılım beklenenden düşük olmuştur.

Araştırmanın örnekleme seçkisiz olmayan örneklem tekniklerinden uygun örneklem yöntemine göre belirlemiştir. Uygun örneklem yöntemi, evren içerisinde yer alan öge, nesne, eleman veya paydaşların kolay ulaşılabilirlik ve uygunluk ilkeleri göz önünde bulundurularak örneklemin belirlenmesi yöntemidir (Korkmaz, 2020). Bu araştırmada pandemi koşulları nedeniyle ulaşılabilirlik ilkesi göz önünde bulundurularak örneklem belirlenmiştir.

3.2.1. Çalışma Grubunun Demografik Dağılımı

Bu bölümde sırasıyla alt problemlere bilgi sağlama amacıyla, çalışma grubundan toplanan demografik bilgilere verilmiştir.

Tablo 1 Çalışma grubunun demografik dağılımı

Demografik Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	36	61
	Erkek	23	39
Yaş	22-45	33	55,9
	46 üstü	26	44,1
Öğrenim Düzeyi	Lisans	55	93,2
	Yüksek Lisans	4	6,8
	Doktora	-	-
Bilgisayar veya internet teknoloji eğitimi alma durumu	Evet, aldım	47	79,7
	Hayır, almadım	12	20,3
Uzaktan eğitim alma durumu	Katıldım	43	72,9
	Katılmadım	16	27,1
Toplam		59	%100

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir kısmının kadın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma grubunun %61'ini kadın (n=36); %39'unu ise erkek (n=23) öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin %55,9'u 22-45 (n=33) yaş aralığında; %44,1'lik (n=26) kısmı ise 46 yaş üstü yaş grubunda yer almaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin öğrenim düzeyleri incelendiğinde büyük bölümünün öğrenim düzeylerinin lisans derecesinde olduğu söylenebilir. Lisans dercesine sahip öğretmenler, çalışma grubunun %93,2'sini (n=55); yüksek lisans dercesine sahip öğretmenler ise %6,8'sini (n=4) oluşturmaktadır. Çalışma grubunda doktora derecesine sahip öğretmene rastlanmamıştır.

Çalışma grubundaki öğretmenlerin çevrim içi uzaktan eğitim programı gerçekleştirmeden önce bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumları incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%79,7) bilgisayar veya internet teknolojileri ile ilgili önceden eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 1'e göre çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %72,9'nun (n=43) daha öncesinden uzaktan eğitim faaliyetlerine katıldıkları, %27,1'nin (n=16) ise daha önceden herhangi bir uzaktan eğitim faaliyetine katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun çevrimiçi uzaktan eğitim faaliyeti düzenlemeden önce kendilerinin bu öğretim yolunu deneyimledikleri söylenebilir.

3.4. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Gerekli izinler alındıktan sonra örneklem içerisinde yer alan okullar araştırmacı tarafından ziyaret edilmiş ve araştırmaya katılmak isteyen sosyal bilgiler öğretmenleri ile ölçekler paylaşılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak; "Kişisel Bilgi Formu" ile Kavrat ve Türel (2013)'in geliştirmiş olduğu "Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu, alt problemlere bilgi sağlaması amacıyla hazırlanmıştır. Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği ise öğretmenlerin çevrim içi öğretmen yeterliliklerini ve yeterliliklerin karşıladığı rolleri belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek beşli Likert tipinde hazırlanmış, her madde 1'den (kesinlikle Katılmıyorum) 5'e (Kesinlikle Katılıyorum) kadar puanlanmıştır. Dört faktör ve toplam yirmi maddeden oluşan ölçekte her bir faktör içerdikleri maddelerin konularına göre belirlenen roller ile adlandırılmışlardır. Öğretmenlerin çevrim içi eğitimde sahip olması gereken roller Kavrat ve Türel (2013)'in literatür taraması sonucu; *iletişimci rol*, *teknik rol*, *sosyal rol* ve *pedagojik rol* olarak belirlenmiştir.

Tablo 2 Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçek maddeleri ve maddelerin bağlı bulundukları roller

Rol	Madde
İletişimci Rolü	E-postayı etkili kullanım Uygun bilgilendirme (post) yaparım Öğrencileri verimli bir şekilde dinlerim. Öğrenci ilgisini çekerim. Eşzamanlı iletişim araçlarını (Skype, sohbet vs.) etkili kullanım. Öğrencilere açık ve anlaşılır bir yol haritası sunarım. Çevrimiçi uygun ve etkili diyalog kurarım.
Teknik Rol	ÖYS'deki "gruplar" modülünü (grup çalışmaları için) kullanım. ÖYS'deki takvim (calendar) modülünü kullanım. Öğrenme yönetim sistemindeki (ÖYS) içeriği düzenlerim. ÖYS'deki çeşitli etkinlik (Activities) araçlarını (Not tutma, çevrimiçi sohbet, Wiki, Blog gibi) kullanım. Sisteme gelişmiş dosya (grafik, ses, video vs.) yükleme (upload) özelliğini kullanım. Web sayfaları oluşturabilir ve basit düzenlemeler yaparım.
Sosyal Rol	Öğrencilerin; öğretmen ve diğer öğrencilerle çevrimiçi öğrenme ilişkileri kurabilmelerini sağlarım. Öğrencilerin; bir öğrenme topluluğu geliştirme, sürdürme ve desteklemelerini sağlarım. Öğrencilerin; çevrimiçi öğretime karşı olumlu bakış açısı geliştirmelerine katkıda bulunurum.
Pedagogik Rol	Ders sonrasında yapılması gereken işlemleri başarıyla tamamlarım. Ders öncesinde yapılması gereken işlemleri başarıyla tamamlarım. Çevrimiçi sınıfta olumlu bir öğretmen profili oluştururum. Çevrimiçi soru sorma tekniklerini etkili biçimde kullanım.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için IBM SPSS Statistics 24 paket programı kullanılmıştır. Analiz aşamasında ilk olarak verilere normallik testleri uygulanmıştır. Normallik testleri sonucu sadece iletişimci rolüne ait değerlerin normal dağılım gösterdiği;

teknik, sosyal ve pedagojik rollere ilişkin değerlerin ise normal dağılıma sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Normal dağılım göstermeyen durumlarda “Mann-Whitney U testleri”; normal dağılım gösteren durumlarda ise “T Testleri” kullanılmıştır.

3.6. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Kavrat ve Türel (2013) ölçek geliştirme sürecinde uyguladıkları güvenilirlik testleri sonucunda Cronbach's Alpha katsayısı 0.943 ve Spearman-Brown (r) değeri 0.880 olarak bulunmuştur. Ölçek güvenilirlik katsayılarının en az 0.70 ve üzeri olması gerektiği bilgisi göz önünde bulundurulduğunda, bu ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2020).

Ölçeğin geçerliliğini belirleyebilmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. Yapılan AFA sonucunda ölçeği oluşturan 20 maddenin faktör yük değerlerinin 0,483 ile 0,839 arasında olduğu tespit edilmiştir. Seçer (2015) ölçek geliştirme çalışmalarında madde faktör yük değerlerinin 0.30 ve üzeri olması gerektiğini önermiştir.

3.7. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı verilerin toplanması, analiz edilmesi ve objektif bir bakış açısıyla raporlaştırılması kısımlarında görev almıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde alt problemlere ilişkin elde edilen verilerin analiz sonuçlarına ve araştırmacının yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal, pedagojik ve teknik rollerine ilişkin değerleri normallik varsayımı karşılamadığı için parametrik olmayan istatistik yöntemlerinden Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 3 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonucu

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	36	32,58	1173,0	321,0	,095
Erkek	23	25,96	597,0		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollere ilişkin değerlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir: $U=321,0$, $p<.05$.

Tablo 4 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonucu

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	36	30,44	1096,0	398,0	,798
Erkek	23	29,30	674,0		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 4'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerleri cinsiyet değişkenine göre $U=398.0$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 5 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonucu

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	36	28,71	1033,50	367,50	,469
Erkek	23	32,02	736,50		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 5'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir: $U=367.50$, $p<.05$.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerleri normallik varsayımı karşıladığı için parametrik istatistik yöntemlerinden T testi kullanılmıştır.

Tablo 6 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin cinsiyete göre T testi sonucu

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	SD	T	P
Kadın	36	16,89	4,45	57	0,148	,883
Erkek	23	16,73	3,67			
Toplam	59				Fark önemli değil	

Tablo 6 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerleri cinsiyet değişkenine göre $T=0.148$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre sosyal, pedagojik, iletişimci ve teknik rollerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi rol ve yeterlilik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği söylenebilir. Bu durumun nedeni öğretmenlerin hepsinin uzaktan eğitim süreçlerinin amacına ulaşabilmesi adına kendilerini geliştirmelerinden kaynaklanmış olabilir. Süreç esnasında öğretmenler imkanlar ve kısıtlıda olsa aldıkları eğitimler yoluyla uzaktan eğitim süreçlerini devam ettirmişlerdir. Bu deneyim öğretmenlerin cinsiyet ayrımı yapmaksızın gelişimlerine katkı sağlamış olabilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 7 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre Mann Whitney U testi sonucu

Yaş Grubu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
22-45	33	31,86	1051,50	367,50	0,334
46 Üstü	26	27,63	718,50		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 7'ye göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rolle ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir: $U=367.50$, $p<.05$.

Tablo 8 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre Mann Whitney U testi sonucu

Yaş Grubu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
22-45	33	29,83	984,50	423,50	,923
46 Üstü	26	30,21	785,50		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 8'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin algılarının yaşları ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerleri yaş değişkenine göre $U=423.50$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 9 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre Mann Whitney U testi sonucu

Yaş Grubu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
22-45	33	32,52	1073,0	346,0	,204
46 Üstü	26	26,81	697,0		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 9 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin algılarının yaş değişkenine göre $U=346.0$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 10 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin yaş değişkenine göre T testi sonucu

Yaş Grubu	n	$\bar{x}$	S	SD	T	P
22-45	33	16,86	4,33	57	0,065	,948
46 Üstü	26	16,79	3,94			
Toplam	59				Fark önemli değil	

Tablo 10'a göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerleri yaş değişkenine göre $T=0.065$, $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgular incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi rol ve yeterlilik düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılık göstermediği görülmektedir. Bu sonuçların nedeni teknolojinin hızlı gelişimi ile birlikte her yaş grubundan bireylerin dijital becerilerinin gelişmesi olabilir. Çevrim içi uzaktan eğitim sürecinin yönetiminde dijital yeterlilikler daha ön plandadır ve öğretmenlerin dijital teknolojilere olan yatkınlıkları yaş değişkenine göre daha baskın olmuş olabilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir.

Tablo 11 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre *Mann Whitney U* testi sonucu

Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lisans	55	29,42	1618	78	,32
Yüksek Lisans	4	38	152		
Doktora	-				
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 11 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre $U=78$, $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 12 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre *Mann Whitney U* testi sonucu

Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lisans	55	29,42	1618	78	,26
Yüksek Lisans	4	38	152		
Doktora	-				
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 12'ye göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre $U=78$, $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 13 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre Mann Whitney U testi sonucu

Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lisans	55	30,21	1661,5	98,50	,72
Yüksek Lisans	4	27,13	108,5		
Doktora	-				
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 13'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir: $U=98.50$, $p<.05$.

Tablo 14 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre T-Testi sonucu

Öğrenim Düzeyi	n	$\bar{x}$	S	Sd	T	P
Lisans	55	16,68	4,18	57	1,02	,31
Yüksek Lisans	4	18,87	3,04			
Doktora	-					
Toplam	59				Fark önemli değil	

Tablo 14 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin öğrenim düzeylerine göre $T=1.02$, $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ait bulgular incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi rol ve yeterliliklerinin öğrenim düzeylerine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık bulunamamasının nedeni mevcut öğretmen yetiştirme programlarının benzerliğinden kaynaklanmış olabilir. Kullanılan öğretmen yetiştirme programlarının hiçbir düzeyinde

uzaktan eğitime özel bir bölüm ayrılmamıştır. Bu nedenle öğretmenlerin birçoğu pandemi döneminde MEB'in gerçekleştirdiği hizmet içi eğitimlerle kendilerini geliştirme fırsatı bulabilmişlerdir. Bu durum genel anlamda öğretmenlerin benzer bilgi ve beceri edinmelerine neden olmuş olabilir.

Öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı fark bulunamamasının bir diğer nedeni araştırma grubunun büyük çoğunluğunun lisans mezunu olması ve doktora programlarından mezun öğretmen bulunmaması yani çalışma grubunun homojen bir dağılıma sahip olması analiz sonuçlarını etkilemiş olabilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir.

Tablo 15 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet, aldım	47	31,16	1464,50	227,50	,291
Hayır, almadım	12	25,46	305,50		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 15'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir: $U=227.50$, $p<.05$.

Tablo 16 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet, aldım	47	31,94	1501,0	191,0	,048
Hayır, almadım	12	22,42	269,0		
Toplam	59			Fark önemli	

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Tablo 16 incelendiğinde önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, eğitim almamış öğretmenlere göre sosyal rollerine ilişkin değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (U=191.0, $p<.05$).

Tablo 17 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet, aldım	47	30,99	1456,50	235,50	,380
Hayır, almadım	12	26,13	313,50		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 17'ye göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanımına yönelik eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir (U=235.50, $p<.05$).

Tablo 18 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumlarına göre T testi sonucu

Grup	n	$\bar{x}$	S	SD	T	P
Evet, aldım	47	17,50	4,16	57	2,593	,012
Hayır, almadım	12	14,19	2,82			
Toplam	59					Fark önemli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Tablo 18 incelendiğinde önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x}=17,50$), almayan öğretmenlere ($\bar{x}=14,19$) göre iletişimci rollerinin daha etkin olduğu söylenebilir ($T=2.593$, $p<.05$).

Dördüncü alt problem olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumları incelendiğinde istatistiksel olarak pedagojik ve teknik rollerinde anlamlı bir farka ulaşılamazken; sosyal ve iletişimci rollerinde anlamlı farka ulaşılmıştır. Önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci ve sosyal rollerine ilişkin yeterliliklerinin, almamış olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durumun nedeni önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi iletişim uygulamalarını daha iyi bilmeleri ve gerektiği noktalarda daha etkin kullanabilmelerinden kaynaklanmış olabilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir.

Tablo 19 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Katıldım	43	32,21	1385,00	249,00	,095
Katılmadım	16	24,06	385,00		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 19 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir (U=249.00, $p < .05$).

Tablo 20 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Katıldım	43	33,09	1423,00	211,00	,009
Katılmadım	16	21,69	347,00		
Toplam	59			Fark Önemli	

Tablo 20 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre U=211.00, $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Önceden uzaktan eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, almamış olanlara göre sosyal rollerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 21 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre Mann Whitney U testi sonucu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Katıldım	43	31,23	1343,00	291,00	,365
Katılmadım	16	26,69	427,00		
Toplam	59			Fark önemli değil	

Tablo 21'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknik rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir: $U=291.00$, $p<.05$.

Tablo 22 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre T testi sonucu

Grup	n	$\bar{x}$	S	SD	T	P
Katıldım	43	17,46	4,14	57	1,957	,055
Katılmadım	16	15,14	3,72			
Toplam	59				Fark önemli değil	

Analiz sonucu sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişimci rollerine ilişkin değerlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre $T=1.957$, $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Tablo 22'ye göre sosyal bilgilerin iletişimci rollerine ilişkin algıları önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre benzer düzeydedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan önceden uzaktan eğitim almış olma değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik, iletişimci ve teknik rollerine ilişkin anlamlı bir farka ulaşamamıştır. Önceden uzaktan eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal rollerinin, almamış olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni uzaktan eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçleri boyunca sosyal açıdan zorluk çekmeleri ve bu nedenle kendi dersleri esnasında sosyal rollerine daha önem vermelerinden kaynaklanmış olabilir.

Genel anlamda bulgular değerlendirildiğinde sosyal bilgiler ğretmenlerinin çevrim içi rol ve yeterlilik düzeyleri üzerinde önemli bir fark bulunmamasının nedeni çalışma grubu içerisinde yer alan öğretmenlerin benzer evre ve sosyoekonomik düzeye sahip okullarda çalışmaları böylece benzer imkanlara sahip olmalarından kaynaklanmış olabilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına, sonuçlara ilişkin tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu bölümde araştırma sonuçları literatürde yer alan benzer çalışmaların sonuçlarıyla beraber incelenmiştir.

Özcan ve Saraç'ın (2020) beden eğitimi öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterliliklerini belirleyebilmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında bu araştırmada kullanılan ölçek, teknik rol dışarıda bırakılarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterliliklerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği, ancak yaş değişkenine göre öğretmenlerin yaşı arttıkça çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik algılarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlar bu araştırma ile benzerlik gösterse de yaş değişkenine ait sonuçlar ilgili araştırma sonuçları ile ayrılmaktadır.

Keskin ve Uğraş'ın (2022) uzaktan eğitimde kullanılan Web 2.0 uygulamaları konusunda beden eğitimi öğretmenlerinin yeterliliklerini inceledikleri çalışmalarında, beden eğitimi öğretmenlerinin Web 2.0 uygulamalarına dair yeterliliklerini derinlemesine inceleyebilmek amacıyla araştırmayı hem nicel hem nitel olarak ele almışlardır. Araştırmanın sonucunda nicel veriler incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin Web 2.0 araçları konusunda kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırmanın nitel verileri incelendiğinde bu sonucun tam tersi ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar bu durumun araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim ile Web 2.0 araçlarına karşı yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklandığını düşünmektedirler. Nitel veriler incelendiğinde öğretmenlerin çok kullanılan birkaç tane Web 2.0 aracını düşünerek soruları cevaplandıkları ve nitel görüşmeler sonrası kendilerini yeterli görmemeye başladıklarını gözlemlemişlerdir.

Uyar'ın (2020) sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime dair bakış açılarını belirleyebilmek adına yaptığı çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun düz anlatım yöntemini kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazındaki bir diğer çalışmada ise sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan eğitim sırasında, alan bilgilerini teknolojiye entegre

etmede sorun yaşadıklarını ve EBA’da bulunan içerikleri kullandıklarını ifade etmişlerdir (Elçi ve Tünkler, 2022).

Yeşilyurt’un (2021) sosyal bilgiler öğretmenlerinin acil uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerini incelediği çalışmasında; öğretmenlerin derslerinde yüz yüze eğitime oranla materyal kullanımlarının yetersiz olduğu, ders içi destekleyici etkinlikleri yeterince kullanamadıkları ve öğrencileri derse aktif etmede, dersi takip etmelerini sağlamada ve dikkati toplama konularında zorlandıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Akpınar, Yılmaz ve Karakuş (2022) çalışmalarında benzer bir sonuca ulaşarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin acil uzaktan eğitim faaliyetlerinde en çok kullandıkları yöntem ve teknik olarak soru-cevap tekniği ile düz anlatım/sunuş yoluyla öğretim tekniklerini kullandıklarını ve araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun dersin işlenişine uygun yöntem ve tekniklerin seçiminde tam başarılı olamadıklarını ya da kısmen başarılı olduklarını tespit etmişlerdir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitimde teknik ve pedagojik rollerine ilişkin yeterlilikleri incelendiğinde, beş alt problemde de anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Bu durum araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim ve uzaktan eğitimde kullanılan araçlar ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanabilir. Uyar (2020), Elçi ve Tünkler (2022), Yeşilyurt (2021) ve Akpınar, Yılmaz ve Karakuş (2022) çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerini uzaktan eğitime uygun olarak düzenlemekte zorlandıkları ve yetersiz kaldıkları sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu araştırma da Keskin ve Uğraş’ın (2022) çalışmaları gibi karma model kullanılarak gerçekleştirilseydi sonuçlar farklılık gösterebilir ve öğretmenlerin uzaktan eğitimi anlayış biçimleri de ortaya çıkartılabilirdi.

Dündar ve Yeşilyurt’un (2020) sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanarak planladıkları dersleri sırasında karşılaştıkları zorluklar ve bu sorunları ortadan kaldırmak adına sundukları önerileri ile EBA hakkındaki görüşlerini inceledikleri çalışmalarında, araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun derslerinde EBA’dan yaralandıkları görülmüştür. Ayaydın ve Küçük (2022) de çalışmalarında pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitim sonrasında öğretmenlerin Web 2.0 araçlarını kullanmayı öğrendikleri ve dijital içerik ve materyaller geliştirmeye başladıklarını tespit etmişlerdir. Teknik rollerine ilişkin değerlerde anlamlı bir farklılığa ulaşılamamasının nedeni öğretmenlerin teknolojik yeterliliklerinin uzaktan eğitim uygulamaları için yeterli seviyede olduğunu düşünmelerinden ya da süreç içerisinde kendilerini geliştirdiklerinden de kaynaklanabilir. Örneğin Dündar ve Yeşilyurt’un

(2020) çalışmalarında olduğu gibi derslerine teknoloji entegre etmiş öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde teknik rollerinin daha güçlü olmasına ya da Ayaydın ve Küçük'ün (2022) çalışmalarında ulaştıkları gibi süreç içerisinde teknik rollerinin güçlenmesine neden olmuş olabilir.

Araştırma sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rollerinden iletişimci rolünün cinsiyet, yaş ve öğrenim düzeyleri değişkenlerine göre anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin genelinin uzaktan eğitim faaliyetleri sırasında iletişime önem vermesinden kaynaklanabilir. Örneğin Aydemir'in (2021) pandemi dönemi yapılan uzaktan eğitim faaliyetleri sırasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenci ve velileriyle kurdukları iletişimi incelediği çalışmada; çalışmaya katılan tüm öğretmenler süreç içerisinde iletişimin uzaktan eğitim faaliyetlerinin amacına ulaşabilmesi açısından çok önemli olduğunu söylemişlerdir.

5.2. Sonuç

Değişen toplumsal yaşam ve teknolojinin her alanda kendini göstermesiyle beraber eğitim alanında köklü değişiklikler yapılmak zorunda kalınmıştır. Özellikle teknolojinin gelişmesiyle beraber uzaktan eğitim gibi doğrudan teknolojinin içerisinde var olan öğretim programları gelişmeye başlamıştır. Ortaya çıkış itibarıyla yeni olmasa da 21. yüzyılda kendini gösteren hızlı yaşam biçimi ve Coronavirüs pandemisi uzaktan eğitimin hızlı bir yükselişe geçmesine vesile olmaktadır. Dünya genelinde yaşanan ve Türkiye'yi de içine alan bu değişim rüzgarına sosyal bilgiler öğretmenlerinin ne derece hazır olduklarını tespit etmek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeylerinin; cinsiyetlerine, yaşlarına, öğrenim düzeylerine, önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma durumlarına ve önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre değişiklik gösterip göstermedikleri incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre birinci alt problem olan cinsiyet, ikinci alt problem olan yaş ve üçüncü alt problem olan öğrenim düzeyi değişkenlerine göre; araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal, pedagojik, teknik ve iletişimci rollerine ilişkin anlamlı bir fark oluşmadığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre cinsiyet, yaş ve öğrenim düzeyi değişkenlerinin, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilik düzeyleri üzerinde herhangi bir katkısı olmadığı söylenebilir.

Dördüncü alt problem olan önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olma değişkenine ilişkin sonuçlar incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin pedagojik ve teknik rollerine ait değerlerinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ancak sosyal ve iletişimci rollerine ilişkin değerlerde anlamlı bir fark bulunmuştur. Önceden bilgisayar veya internet teknolojisi kullanmaya yönelik eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal ve iletişimci rollerine ilişkin yeterliliklerinin almamış olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın beşinci ve son alt problemi olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin önceden uzaktan eğitim almış olma durumlarına göre rol ve yeterlilik düzeyleri incelendiğinde; pedagojik, teknik ve iletişimci rollerine ilişkin değerlerinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sosyal rollerine ait değerler incelendiğinde ise; önceden uzaktan eğitim almış olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, almayanlara göre sosyal rollere ilişkin yeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre kural koyuculara, uygulayıcılara ve konu ile ilgili çalışma yapacak olan araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir;

- Veri toplama sürecinde öğretmenlerle yapılan kısa görüşmeler ve araştırmaya yönelik tutumları göz önüne alınarak, öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerine yönelik önyargılar geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Bu nedenle uzaktan eğitim faaliyetlerine karşı oluşmuş olan önyargıları kırmak ve gelecekte olası bir kriz durumuna karşı hazırlıklı olabilmek adına hem öğrenci ve öğretmenlere hem de velilere yönelik uzaktan eğitim ile ilgili bilgilendirme çalışmaları düzenlenmelidir.
- MEB her branş ve öğretim kademesi için öğretim programlarını uzaktan eğitime uygun hale getirmeli ve ilgili materyaller hazırlamalıdır.
- Uzaktan eğitim öğretmen yeterliliklerini belirleyebilmek adına günümüz koşullarına uygun yeni bir ölçek geliştirerek, daha büyük bir örneklem ile yeni bir çalışma yapılabilir.
- Devlet ve özel okul öğretmenlerinin çevrim içi rol ve yeterlilik düzeylerinin belirlendiği ve karşılaştırıldığı bir araştırma yapılabilir.

- Uzaktan eğitimde öğretmen yeterliliklerini belirlemeye yönelik gelecek araştırmalarda, öğretmenlerin mevcut durumunu daha iyi anlayabilmek adına karma model kullanılarak çalışma yapılabilir.
- Uzaktan eğitim öğretmen yeterlilikleri belirlemeye yönelik araştırmalarda cinsiyet, yaş ve öğrenim düzeyi gibi değişkenler yerine; derslerde teknolojiye yer verme gibi öğretmenlerin yeterliliklerine dayalı değişkenler kullanılabilir.
- Gelecek çalışmalarda uzaktan eğitim öğretmen yeterlilikleri sosyal bilgiler öğretmenleri özelinde ele alınarak, sosyal bilgiler alanında uzaktan eğitim öğretmen yeterlilikleri belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Çevrim içi uzaktan eğitim öğrenci yeterliliklerini belirlemeye yönelik araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, M., Yılmaz, M., ve Karakuş, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitimde kullandıkları yöntem ve tekniklere ilişkin bir inceleme. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(3), s. 1070-1085.
- Ayaydın, Y., ve Küçük, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (REFAD)*, 2(2), s. 76-98.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan Eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), s. 813-827.
- Aydemir, H., ve Koçoğlu, E. (2020). Sosyal bilimlerde uzaktan eğitimin kavramsal açıdan analizi. E. Koçoğlu (Ed.) içinde, *Sosyal bilimlere uzaktan eğitimde bakış* (s. 1-24). Ankara: Pegem Akademi.
- Bozkurt vd. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 Pandemic: navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15, s. 1.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), s. 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi süreci ve Pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni ve SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Coşkun Keskin, S., Şentürk, G., Ömer, M., ve Dursun, R. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı problemler: sosyal bilgiler öğretmenleri örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(11), s. 475-505.

- Çallı, İ., İşman, A., ve Torkul, O. (2002). Sakarya Üniversitesi'nde uzaktan eğitimin dünü bugünü ve geleceği. (3).
- Dündar, R., ve Yeşilyurt, S. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı özelinde uzaktan eğitime bakış açılarının değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 9(1), s. 79-95.
- Elçi, İ., ve Tünkler, V. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin COVID-19 döneminde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitim sürecine ilişkin deneyimleri ve yeni normale dair öngörüler. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), s. 307-324.
- Ersoy, M., ve Toprakçı, E. (2008). Uzaktan öğretimde öğretmen rolleri. *II. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*. İzmir. doi:10.13140/RG.2.1.4447.4400
- Gençtürk, E., ve Sarpkaya, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeterlilikleri. M. Safran (Ed.) içinde, *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 49-66). Ankara: Pegem Akademi.
- Günbatar, M. S. (2020). Web destekli eğitim. S. Şahin (Ed.) içinde, *Eğitimde bilişim teknolojileri* (s. 433-452). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürer, M. (2021). Açık ve uzaktan öğrenmenin temelleri. E. Tekinarslan, & M. Gürer (Ed.) içinde, *Açık ve uzaktan öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Helvacı, M. A. (2015). Eğitim sisteminde öğretmenin rolü. N. Saylan (Ed.) içinde, *Eğitim bilimine giriş* (s. 249-270). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., ve Bond, A. (2020, Mart 27). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*. Erişim tarihi: 30 Haziran 2023 Erişim adresi: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>
- İşman, A. (2022). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kavrat, B. (2013). Çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretici yeterliliklerinin belirlenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). *Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Kavrat, B., ve Türel, Y. K. (2013). Çevrimiçi uzaktan eğitimde öğretmen rollerini ve yeterliliklerini belirleme. *The Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 1(3).

- Keleşoğlu, S., Kartal, M., ve Koçer, E. (2023). Pandemi sosyal bilgiler öğretimini nasıl vurdu? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 9(1), s. 118-149.
- Keskin, M. A., ve Uğraş, S. (2022). COVID-19 sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin web 2.0 araçlarını kullanma öz yeterliliklerinin incelenmesi. *Avrasya Spor Bilimleri Araştırmaları*, 7(2), s. 69-89.
- Korkmaz, İ. (2020). Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri. B. Oral, & A. Çoban (Ed.) içinde, *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 147-159). Ankara: Pegem Akademi.
- MEB. (2008). Sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterlikleri. *Öğretmenlik yeterlikleri, öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri* (s. 173-183). içinde Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- NCSS. (2018). *National Council for the Social Studies national standards for the preparation of social studies teachers*. Erişim tarihi: 08 Temmuz 2023 Erişim adresi: <https://www.socialstudies.org/standards/national-standards-preparation-social-studies-teachers>
- Özcan, B., ve Saraç, L. (2020). COVID-19 pandemisi süreninde öğretmen çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterlilikleri: beden eğitimi öğretmenleri örneği. *Milli Eğitim*, 49(1), s. 459-475.
- Reid, D. (2002). A classification schema of online tutor competencies. *Proceedings of the International Conference on Computers in Education*. doi:10.1109/CIE.2002.1186147
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi, analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seyhan, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim deneyimleri ve görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi-AUAd*, 7(3), s. 65-93.

- Sezgin Selçuk, G. (2019). Tarama yöntemi. H. Özmen, & O. Karamustafaoğlu (Ed.) içinde, *Eğitimde araştırma yöntemleri* (s. 140-162). Ankara: Pegem Akademi.
- Tekdal, D. (2020). Sosyal bilimler eğitiminde uzaktan eğitimin ortaya çıkış gereksinimi ve tarihçesi. E. Koçoğlu içinde, *Sosyal bilimlere uzaktan eğitimde bakış* (s. 25-68). Ankara: Pegem Akademi.
- Telli Yamamoto, G., ve Altun, D. (2020, Nisan). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), s. 25-34.
- Telli Yamamoto, G., ve Altun, D. (2023). Türkiye’de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), s. 125-136.
- Uslu, S. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeterlilikleri. C. Dönmez, & K. Yazıcı (Ed.) içinde, *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 59-91). Ankara: Pegem Akademi.
- Uyar, E. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2).
- Yenal, A. (2009). Uzaktan eğitim (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). *Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Yeşilyurt, H. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 7(2), s. 378-399.
- Yıldırım, G. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen yeterlilikleri. S. İnanc (Ed.) içinde, *Sosyal bilgiler eğitime giriş kavramlar, yaklaşımlar ve etkinlikler* (s. 123-142). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, Ö., Tanrıku, C., ve Ablak, S. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11(1), s. 817-829.
- Yılmaz, E. O., ve Toker, T. (2022). COVID-19 salgını öğretmenlerin dijital yeterliliklerini nasıl etkiledi? *Milli Eğitim*, 51(235), s. 2713-2730.

EKLER

EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Yaren DİRİN		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Ege Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	2015-2020
Tez Başlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi		
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN		
Akademik Eserler			
-			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
-			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			
-			

EK 2. Ölçek İzinleri

← Yanıtla

↩ Tümünü yanıtla

→ İlet

📁 Arşivle

🗑 Sil

🚩 Bayrak ekle

⋮

—

📄

×

Re: Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği Hakkında

BE

Bahaddin ERDEM ·
4.07.2021 22:17

📧

📧

Kime: yaren dirin

Merhaba Yaren Hocam,
Kullanabilirsiniz.

3 Tem 2021 Cmt 19:35 tarihinde yaren dirin < > · şunu yazdı:

Sayın Bahaddin Kavrat hocam,

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezimde kullanmak üzere Yalın Kılıç Türel ile birlikte geliştirmiş olduğunuz “Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği”ni izniniz olursa kullanmak istiyorum.

Saygılarımla,

Yaren Dirin

← Yanıtla ↶ Tümünü yanıtla → İlet 📁 Arşivle 🗑 Sil 🚩 Bayrak ekle ⋮

Re: Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği Hakkında

Yalın Kılıç Türel
19:55

Kime: yaren dirin

Merhaba Yaren,

Ölçeği çalışmada kullanabilirsin. Başarılar ve kolaylıklar dilerim...

3 Tem 2021 Cmt 19:36 tarihinde yaren dirin <

> şunu yazdı:

Sayın Yalın Kılıç Türel hocam,

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezimde kullanmak üzere Bahaddin Kavrat ile birlikte geliştirmiş olduğunuz “Çevrim içi Uzaktan Eğitimde Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği”ni izniniz olursa kullanmak istiyorum.

Saygılarımla,

Yaren Dirin

EK 3. Anket Örneği

Değerli Sosyal Bilgiler Öğretmenleri,

Aşağıda yer alan anket formundan elde edilecek bilgiler Prof. Dr. Mustafa Şahin'in danışmanlığında gerçekleştirilecek olan yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacak ve verdiğiniz bilgiler tarafımızca saklı tutulacaktır.

Yapılacak çalışmanın amacı ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterliliklerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda iki bölümden oluşan bir anket kullanılacaktır. Anketin birinci bölümünde araştırmanın alt problemlerine bilgi sağlayabilmek amacıyla kişisel bilgi formu; ikinci bölümünde ise çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterliliklerinizi belirleyebilmek amacıyla hazırlanan sorular bulunmaktadır.

Elde edilecek sonuçların sağlıklı olabilmesi için sorulara içtenlikle cevap vermenizi rica ederiz ve çalışmanın objektif kalabilmesi için lütfen isminizi belirtmeyiniz.

Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için şimdiden teşekkür ederiz.

Yaren Dirin

Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız:

☐ 22-45 ☐ 46 ve üstü

En son mezun olduğunuz eğitim derecesi:

☐ Lisans ☐ Yüksek lisans ☐ Doktora

Daha önce bilgisayar ya da internet teknolojilerini kullanmaya yönelik bir eğitim aldınız mı?

☐ Evet aldım ☐ Hayır almadım

Daha önce herhangi bir uzaktan eğitim programına katıldınız mı? (uzaktan eğitim ile yüksek lisans yapma, uzaktan eğitim ile hizmet içi eğitim alma vb.)

☐ Katıldım ☐ Katılmadım

İKİNCİ BÖLÜM

Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda; 1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum, seçeneklerinden birini tik (✓) koyarak cevaplandırınız.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Öğrencilerin; öğretmen ve diğer öğrencilerle çevrimiçi öğrenme ilişkileri kurabilmelerini sağlarım.					

2. Öğrencilerin; bir öğrenme topluluğu geliştirme, sürdürme ve desteklemelerini sağlarım.					
3. Öğrencilerin; çevrimiçi öğretime karşı olumlu bakış açısı geliştirmelerine katkıda bulunurum.					
4. Çevrimiçi sınıfta olumlu bir öğretmen profili oluştururum.					
5. Ders öncesinde yapılması gereken işlemleri başarıyla tamamlarım.					
6. Ders sonrasında yapılması gereken işlemleri başarıyla tamamlarım.					
7. Öğrencilere açık ve anlaşılır bir yol haritası sunarım.					
8. Öğrenci ilgisini çekerim.					
9. Çevrimiçi soru sorma tekniklerini etkili biçimde kullanırım.					
10. Öğrencileri verimli bir şekilde dinlerim.					
11. Uygun bilgilendirme (post) yaparım.					
12. Çevrimiçi uygun ve etkili diyalog kurarım.					
13. E-postayı etkili kullanırım.					
14. Eşzamanlı iletişim araçlarını (Skype, sohbet vs.) etkili kullanırım.					
15. Web sayfaları oluşturabilir ve basit düzenlemeler yaparım.					
16. Öğrenme yönetim sistemindeki (OYS) içeriği düzenlerim.					
17. OYS'deki takvim (calendar) modülünü kullanırım.					
18. OYS'deki "gruplar" modülünü (grup çalışmaları için) kullanırım.					
19. OYS'deki çeşitli etkinlik (Activities) araçlarını (Not tutma, çevrimiçi sohbet, Wiki, Blog gibi) kullanırım.					
20. Sisteme gelişmiş dosya (grafik, ses, video vs.) yükleme (upload) özelliğini kullanırım.					

EK 4. Etik Kurul İzni

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

ACELE
20.12.2021

Sayı : E-87347630-659-161907

Konu : Yaren DİRİN

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 20.09.2021 tarih ve E-67493393-302.08.01-111924 sayılı yazınız.
b) İzmir Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 21.10.2021 tarih ve E-12078877-604.01.02-35246705 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazınız ile bildirilen Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yaren DİRİN'in, "Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulama yapma talebine ilişkin, İzmir Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan ilgi (b)'de kayıtlı yazı, işbu yazınız ekinde sunulmaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Ek: İlgi (b)'de kayıtlı yazı ve ekleri. (9 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 7F7232A7-7E3B-4371-B783-AE6A6B2E2D4D Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eyul-universitesi-ebys>
Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Biv No:144, 35220 Konak/İzmir Bilgi için: Pelin ALTIN Menur

HİZMETE ÖZEL

EK 5. MEB İzinleri

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-12018877-604.01.02-35246705
Konu : Araştırma İzni

21.10.2021

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı yazısı (Genelge 2020/2).
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü'nün 20.10.2021 tarihli ve 122096 sayılı yazısı.
c) Valilik Makamının 20.10.2021 tarihli ve 12018877-604.01.02-35074477 sayılı onayı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Yaren DIRİN'in, "Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi" konulu çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği Valilik Makamının ilgi (c) Onayı ile uygun görülmüştür.

Söz konusu ölçeklerin ekli listede belirtilen okullarda 2021-2022 eğitim öğretim yılında, eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde, araştırma yapılmadan önce araştırmanın yapılacağı okullar tarafından "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Her Tür Okul ve Kurumlarda Yapılmasına İzin Verilen Araştırma Uygulamasında, Olabilecek Zararları Karşılama Taahhüdü" adlı ek' in araştırmacı tarafından doldurulması gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

İlker ERARSLAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

- Ek:
1- Valilik Onayı (1 Sayfa)
2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
3- Anket Formları (4 Sayfa)
4- Taahhüt Formu (1 Sayfa)
5- Fiziki Zararları Karşılama Taahhütnamesi (1 Sayfa)

Dağıtım:
Dokuz Eylül Üniversitesi
Bornova, Bayraklı İlçe MEM.

Adres : Fevzipaşa mh. 452 sk. no:15 konak İZMİR

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Duda ALP Bilginayar İst.

Unvan : Bilginayar

İnternet Adresi : Faks:2...

Telefon No : 0 (23) ...

E-Posta : ...

Kep Adresi : meb@izmir.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys> adresinden e158-39c0-3023-bff0-d9ea kodu ile teyit ed.

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-12018877-604.01.02-35074477
Konu : Araştırma İzni - Yaren DİRİN

20/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı yazısı (Genelge 2020/2).
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğünün Bila tarihli ve 122096 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Yaren DİRİN'in, "Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi" konulu çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği ilgi (b) dilekçesinde belirtilmektedir.

Söz konusu ölççeklerin uygulanmasının, Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda 2021-2022 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet YİĞİT
Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
Mustafa YILDIZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
2-Anket Formları (4 Sayfa)

Adres : Fevzipaşa mh. 452 sk. no:15 konak/ İZMİR

Telefon No : 0 (232)
E-Posta:@meb.gov.tr
Kep Adresi :@1.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Duda ALP Bilgisayar İşletmeni

Unvan : Bilgisayar İşletmeni

İmnet Adresi: Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır, <https://evrakorgu.meb.gov.tr> adresinden b639-4516-329b-b978-95fd koda ile teyit edilebilir.

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Yaren DİRİN
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD
Araştırma Yapılacak İller	İzmir
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Ekli Listede Adı Geçen Okullar
Araştırmanın Konusu	Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi
Üniversite / Kurum Onayı	
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi(Araştırma)
Veri Toplama Araçları	Bilgi Formu, Ölçek 1, Onam Formu,
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığının 21/01/2020 tarihli ve 1563890 sayılı Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2020/2 sayılı Genelgesi. Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup araştırmanın 2021-2022 öğretim yılında, eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

13/10/2021

(Başkan)
İlker Erarslan
Müdür Yardımcısı

Uye
Nurdan MARAL
Öğretmen

Uye
Ceylan AYDIN
Öğretmen

Uye
Selahattin ANIK
Öğretmen

Uye
Sibel MOJARRAD
Öğretmen

GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAM FORMU

Mustafa Şahin tarafından yürütülen "Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rollerinin ve yeterliliklerinin belirlenmesi" başlıklı araştırmaya davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz sorabilirsiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkında hakkınız. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

- a. Araştırmanın Amacı: Çalışmanın amacı Coronavirüs Pandemisiyle beraber ilk kez çevrim içi uzaktan eğitim deneyimi yaşayan ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrim içi uzaktan eğitim rol ve yeterliliklerinin belirlenmesidir.
- c. Araştırmanın Nedeni: ☐ Bilimsel araştırma ☒ Tez çalışması
- d. Araştırmanın Öngörülen Süresi: 9 ay
- e. Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: 119 sosyal bilgiler öğretmeni
- f. Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Bornova ve Bayraklı ilçesinde yer alan 31 ortaokul

Çalışmaya Katılım Onayı:

"Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce gönüllüye / katılımcıya verilmesi gereken bilgileri gösteren Aydınlatılmış Onam Formu adlı metni kendi anadilimde okudum ya da bana okunmasını sağladım. Bu bilgilerin içeriği ve anlamı, yazılı ve sözlü olarak açıklandı. Aklıma gelen bütün soruları sorma olanağı tanındı ve sorularıma doyurucu cevaplar aldım. Çalışmaya katılmadığım ya da katıldıktan sonra çekildiğim durumda, hiçbir yasal hakkımdan vazgeçmiş olmayacağım. Bu koşullarla, söz konusu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum. Bu metnin imzalı bir kopyasını aldım."

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı: Yaren Dirin

İmzası:

(Varsa) Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

Not: Bu form, iki nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllü kişiye verilir, diğeri araştırmacı tarafından saklanır.

EK-1. ARAŞTIRMANIN YÜRÜTÜLECEĞİ KURUMLAR

Kurum Adı	İlçe	İl
1. Hilal Necmiye Hüsnü Ataberk Ortaokulu	Bornova	İzmir
2. Reşat Nuri Güntekin Ortaokulu		
3. Şehitler Ortaokulu		
4. İsmet Sezgin Ortaokulu		
5. Şehit Mustafa Nerkis Ortaokulu		
6. Suphi Koyuncuoğlu Ortaokulu		
7. Çamdibi Kordon Birlik		
8. Yavuz Sultan Selim Ortaokulu		
9. Yahya Kemal Beyatlı Ortaokulu		
10. Evrenosoğlu Ortaokulu		
11. Ferit-Bahriye Ergil Ortaokulu		
12. Çimentaş Ortaokulu		
13. Şehit Onbaşı Ali Güner Yeşilbağ Ortaokulu		
14. Şehit Polis Mehmet Çelik Ortaokulu		
15. Mediha Mahmut Bey Ortaokulu		
16. Mevlana Ortaokulu		
17. Bornova İmam Hatip Ortaokulu		
18. Uzun Hasan Ortaokulu	Bayraklı	
19. Cemil Atlas Ortaokulu		
20. Milli İrade Ortaokulu		
21. Osman Çınar Ortaokulu		
22. Sabiha Ahmet Tabak Ortaokulu		
23. Talatpaşa Ortaokulu		
24. Nedret İlhan Ketan Ortaokulu		
25. Mustafa Uygur Ortaokulu		
26. Kaymakam Özgür Azer Kurak Ortaokulu		
27. Ertuğrul Gazi İmam Hatip Ortaokulu		
28. Çamkiran Ortaokulu		
29. İmbat Ortaokulu		
30. Mustafa Çukur Ortaokulu		
31. Necip Fazıl Kısakürek Ortaokulu		

EK 6. Tez Başlığı Değişirme Kararı

TOPLANTI TARİHİ
SAYI

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YÖNETİM KURULU KARARI

: 04/01/2023
: 01

KARAR-49-:

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı 2020950185 numaralı öğrencisi Yaren DİRİN için tez başlığı değişikliği önerisine ilişkin Anabilim Dalı Başkanlığının 29/12/2022 tarihli ve E-72501061-100-469888 sayılı yazısı ile ekleri görüldü.

Görüşmeler sonunda;

Yaren DİRİN'in "*Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi*" olarak belirlenmiş olan tez konusunun sosyal Bilgiler Öğretmeninin ortaokullar için kullanılıyor olması gerekçesiyle tez danışmanı Prof.Dr.Mustafa ŞAHİN tarafından belirlenen ve Anabilim Dalı Başkanlığınca önerilen tez başlığı değişikliğinin aşağıdaki şekilde kabul edilmesine, kararın Anabilim Dalı Başkanlığına, tez danışmanına ve öğrenciye bildirilmesine katılanların oy birliği ile karar verildi.

Yeni Tez Başlığı: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Rollerinin ve Yeterliliklerinin Belirlenmesi

İngilizcesi: Determination of Online Distance Education Roles and Competencies of Social Studies Teachers

	(İMZA) Prof. Dr. Tuba GÜLTEKİN (BAŞKAN)	
(İMZA) Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ (ÜYE)		(İMZA) Prof. Dr. Ali AKSU (ÜYE)
(KATILMADI) Doç. Dr. Melike YILGİT KOYUNKAYA (ÜYE)	(İMZA) Doç. Dr. Sibel ALMELEK İŞMAN (ÜYE)	(ÜYE) Öğr. Gör. Ferit. Serkan AKDOĞAN (ÜYE)

ASLİ GİBİDİR
04/01/2023

Aynur İRIK
Enstitü Sekreteri
RAPORTÖR

Uğur Mumcu Cad. 135 Sk. No:3B 35380 Buca/İZMİR
Telefon: +90(232) 333 33 11 Faks: +90 (232) 333 33 11
e-posta: egitimbil.kurul@deu.edu.tr İnternet Adresi: <http://ebe.deu.edu.tr/>

izmir

